

LIETUVA SIEKS, KAD EUROPOS VALIUTOS BANKNOTUOSE BŪTŲ LIETUVIŠKAS EURO PAVADINIMAS

Lietuvos Vyriausybė mėgins įtikinti Europos Sąjungos partneres, kad naujosios Europos valiutos euro banknotuose būtų nurodytas ir jos lietuviškas pavadinimas "euras". Apie tai *Elta* informavo finansų ministras Algirdas Butkevičius.

Pasak jo, Užsienio reikalų ministerija jau parengė laišką, kuris pateiktas pasirašyti premjerui Algirdui Brazauskui. Šiame dokumente išsakyta Lietuvos pozicija dėl Europos valiutos pavadinimo vartojimo lietuvių kalba. "Mes siekiame, kad euro rašymo ypatumai vėl būtų aptarti Europos Sąjungos šalių finansų ministrų komiteto ECOFIN posėdyje, kuris turi įvykti spalio 21 dieną Briuselyje. Jeigu tas klausimas bus įtrauktas į dienotvarkę, kaip siūlome, ketinu apie tai kalbėti", - sakė A. Butkevičius.

Rugsėjo 13 dieną Nyderlandų mieste Ševeningene įvykusiame neoficialiame susitikime ES šalių finansų ministrai jau svarstė galimybes įvesti įvairius bendros Europos valiutos pavadinimo rašymo variantus, kadangi Lietuva, Latvija, Slovėnija ir Vengrija prašė leisti joms rašyti žodį "euras" atsižvelgiant į šių šalių kalbų ypatumus. Pasak tų šalių atstovų, dabartinė šio žodžio rašyba sudaro tam tikrų keblumų. ES finansų ministrai "dėl aiškumo ir vienodumo" nusprendė nekeisti piniginio vieneto pavadinimo rašybos.

Kaip ir anksčiau, išimtis taikoma tik Graikijai, kadangi graikų abėcėlė skiriasi nuo lotyniškosios.

Nuo 1999 metų sausio 1 dienos oficialiai įsigaliojęs euras pakeitė tautinės valiutas elektroniniuose pervedimuose vienuolikoje ES valstybių: Austrijoje, Belgijoje, Vokietijoje, Suomijoje, Prancūzijoje, Airijoje, Italijoje, Liuksemburge, Nyderlanduose, Portugalijoje bei Ispanijoje. Nuo 2000 metų pradžios prie euro zonos valstybių prisijungė Graikija.

2002 metų sausio 1 dieną dvylikoje Europos ekonominės ir pinigų sąjungos šalių į apyvartą buvo išleisti eurų banknotai ir aštuonios monetos. Kitose Europos Sąjungos šalyse - Didžiojoje Britanijoje, Švedijoje ir Danijoje - kol kas liko apyvartoje tos pačios šių šalių valiutos.

Stodama į ES, Lietuva įsipareigojo įsivesti eurą. Jo įvedimo sąlyga - ne mažiau kaip dvejus metus dalyvauti Antrojo valiutų kurso mechanizme, prie kurio mūsų šalis prisijungė šių metų birželio 28-ąją.

Lietuvos banko vadovai yra ne kartą sakę, kad, sėkmingai įvykdžiusi reikalavimus, Lietuva vietoj lito įsivesti eurą gali 2006 metų pabaigoje-2007 metų pradžioje.

Vilniuje veikianti Lietuvos monetų kalykla gamins eurų monetas ir euro centus, kurie turės nacionalinį vaizdą. Jam sukurti paskelbtas konkursas, kuriam gipsiniai modeliai į Lietuvos banką turėjo būti pristatyti iki šių metų spalio 5 dienos 16 valandos.

Popieriniai eurų banknotai Lietuvoje nebus spausdinami.

Lietuvos Respublikos prez. Valdas Adamkus Generaliniame konsulate Čikagoje domisi neseniai išleistu 80 metų Konsulato veiklos proga specialiu leidiniu. Kairėje – Generalinis konsulas Arvydas Daunoravičius, dešinėje – Egidijus Bagdonas, prezidento patarėjas užsienio reikalams. *E. Šulaičio nuotr.*

MINSKAS UŽSIPULĖ JAV KONGRESĄ DĖL EKONOMINIŲ SANKCIJŲ

JAV Kongreso Atstovų Rūmų priimtas Aktas dėl demokratijos Baltarusijoje yra politinis spaudimas artėjant rinkimams ir referendumui šalyje, pareiškė URM sekretorius spaudai Andrej Savinych. "Tas faktas, jog įstatymo projektas buvo skubiai priimtas, nelaukiant parlamento rinkimų ir nacionalinio referendumo rezultatų, akivaizdžiai patvirtina, kad pagrindinis ir aiškus tikslas - daryti politinį sprendimą artėjant svarbiems įvykiams", - pareiškė A. Savinych. Jis pabrėžė, kad įstatymo projektas, numatantį imtis ekonominių sankcijų Baltarusijai, už kurį Atstovų Rūmai balsavo vienbalsiai, yra "akivaizdžiai destruktivaus pobūdžio".

Vienašališkos priemonės prieš suverenias valstybes labai abejotina praktika tiek tarptautinės teisės, tiek jų efekty-

vumo požiūriu", - pridūrė jis. "Minskas siekia plėtoti Baltarusijos ir JAV santykius "lygių teisių ir šalių interesų gerbimo pagrindu".

Atstovų Rūmų dokumente nurodyta, kad sankcijos įvedamos nenustatytam laikui iki tol, kol Baltarusijos valdžia įvykdys svarbius reikalavimus sugrįžti prie demokratinio valdymo.

JAV įstatymų leidėjų dokumente nurodoma, kad Minskas turi paleisti į laisvę politinius kalinius, nutraukti opozicijai priklausančių politikų ir žurnalistų baudžiamąjį persekiojimą, objektyviai ištirti kelių opozicijos veikėjų dingimą ir nubausti kaltus.

Be to, Atstovų Rūmai rei-

kalauja liautis persekiojus nepriklausomas žiniasklaidos priemones, profsąjungas ir visuomenines organizacijas, taip pat surengti laisvus ir sąžiningus prezidento bei parlamento rinkimus.

Išskyrus humanitarinio pobūdžio poreikius, JAV vyriausybei uždrausta skirti Baltarusijos vyriausybei "kokias nors paskolas, draudimo išmokas, finansuoti ir teikti bet kurią kitą finansinę paramą".

JAV atstovams Tarptautiniame valiutos fonde, pasaulio banke ir kitose tarptautinėse finansinėse organizacijose nurodyta balsuoti prieš bet kurios pagalbos teikimą Baltarusijai.

Iki šiol iš visų posovietinių valstybių tokių sankcijų Vašingtonas ėmėsi tik prieš Turkmeniją.

BNS

AUSTRALIJOS PREMJERAS NEATSIPRAŠYS DĖL KARO IRAKE

Australijos ministras pirmininkas John Howard atsisakė atsiprašyti Irako, prisidėjus prie JAV pradėto karo šioje šalyje, nepaisant JAV pranešimų, kad

"Pagal tai, kaip amerikiečiai supranta padėtį, kalti palestiniečiai, ne mes... Arikas (A. Sharon) suprato, kad (palestiniečiai) nepaliks mūsų ramybės... ir kad laikas ne mūsų pusėje", - patarėjo žodžius cituoja "Haaretz".

"Iš tikrųjų susitariau su amerikiečiais (per derybas, po kurių G.W. Bush pritarė pasitraukimo planui), ...kad (klauskimas) dėl dalies gyvenviečių visai nebus nagrinėjamas, o (klauskimas) dėl likusių nebus nagrinėjamas tol, kol palestiniečiai nepavirs suomiais". *BNS*

Irake nebuvo rasta jokio masinio naikinimo ginklo.

JAV ginklų inspekcijos vadovas Charles Duelf pareiškė, kad, prieš pradėdant karą Irake, jo teritorijoje nebuvo biologinio ar cheminio ginklo atsargų.

Besiruošiantis vyksiantiems rinkimams Howard teigė neatsiprašys už įsiveržimą į Irako teritoriją, kadangi tuo metu žvalgybos tarnybų informacija akivaizdžiai rodė, kad Irake yra masinio naikinimo ginklas. Vienintelis būdas nuo jo apsaugoti - buvo pradėti karą, per kurį buvo nušalintas Irako prezidentas Saddam Hussein. "Mes pasitikėjome žvalgybos tarnybomis ir manėme, kad karas yra būtinas", - sakė jis. *ELTA*

IZRAELIS SAKO, KAD PALESTINOS VALSTYBĖS NEBUS

Vienašališkas Izraelio planas, sutikus Vašingtonui, pasitraukti iš kai kurių okupuotų žemių ir pasilaikyti likusias, neribotam laikui sutrukdys įsteigti Palestinos valstybę, sakė vienas aukšto rango Izraelio pareigūnas.

"Mūsų pasitraukimo plano prasmė yra taikos proceso sustabdymas. Tai aprūpina formaldehidu, kuris būtinas tam, kad nebūtų politinio proceso su palestiniečiais", - sakė Dove Weisglass, premjero Ariel Sharon patarėjas.

D. Weisglass dienraščiui "Haaretz" taip pat sakė, kad diplomatijos trūko dėl nesiliaujančio ginkluotų palesti-

niečių smurto. Tačiau palestiniečiai teigia, kad taip yra dėl Izraelio puolimų, kurie, jų nuomone, niekais verčia pastangas susitarti dėl ugnies nutraukimo, ir dėl A. Sharon tikslo išsaugoti pagrindines gyvenvietes Vakarų krante.

Izraelio dešiniųjų vyriausybės pareigūnai pastaraisiais mėnesiais privačių pokalbių metu nebeteikia reikšmės užsienio valstybių remiamam taikos "kelio gairių" planui ir atmeta dažnai girdimus palestiniečių vadovų raginimus derėtis.

"Sustabdžius procesą, užkertamas kelias steigti Palestinos valstybę, užkertama kelias

veltis į diskusijas apie pabėgėlius, siena ir Jeruzalę ... Tad visas šis (pasiūlymų) paketas, vadinamas Palestinos valstybe, su visomis jo sukeliomomis (pasekmėmis) iš tikrųjų neribotam laikui yra pašalintas iš mūsų darbotvarkės", - interviu sakė D. Weisglass.

"Ir visa tai (padaryta) su ...prezidento palaiminimu", - pridūrė jis, turėdamas omenyje JAV prezidento George W. Bush balandžio mėnesį išreikštą pritarimą A. Sharon planui 2005 metais pasitraukti iš Gazos ruožo pasilikant dalį Vakarų kranto teritorijų, kuris pakeičia įstrigusį "kelio gairių" planą.

ŽINIOS IŠ VILNIAUS

Seimą šturmuoja išbadėję laimės kūdikiai. Vyriausiajai rinkimų komisijai pateiktos kandidatų į Seimo narius turto deklaracijos atskleidžia neeilinius politikos naujokų sugebėjimus ar nepaprastą jų sėkmę. *“Lietuvos rytas”* nutarė pasidomėti, kaip jiems pavyko tapti turtingiems ar išsaugoti turtą uždirbant vos keletą tūkstančių litų per metus. Kai kuriems kandidatams nusišypsojo netikėta laimė. Atsirado ir nesugebėjusių paaiškinti, koku stebuklingu būdu didėjo turtai, kai algos dydis rodo badmetį.

Sostinės Aukštųjų Panerių rajone sulaikyti keturi asmenys, siejami su galimais Rinkimų įstatymo pažeidimais. Kaip *ELTA* sužinojo Vilniaus miesto 2-ojo policijos komisariato Panerių policijos nuovadoje, du įtariamai balsų pardavėjai už tai buvo gavę po 20 litų. Pinigus jiems perdavė kiti du vyrai. Visiems sulaikytiesiems - po 40 ir daugiau metų. Pareigūnai kol kas neskelbia, kokiai politinei jėgai turėjo atitekti galimai nupirkti rinkėjų balsai.

Įtariamieji sulaikyti apie 14 val. prie pašto skyriaus ties 6-uoju Pašto gatvės namu. Ketvirtadienį policija gavo operatyvinės informacijos, kad šioje vietoje gali būti perkami rinkėjų balsai. Tikrindami tokį pranešimą, policijos pareigūnai stebėjo pašto prieigas. Netrukus po sulaikymo įtariamieji išvežti į 2-ąją policijos komisariatą, kur atliekamas tolesnis šio įvykio tyrimas.

Naujausia apklausa rodo, kad Lietuvoje prasidėjusius visuotinius rinkimus tikriausiai laimėjo aukštesnį gyvenimo lygį ir didesnę finansinę paramą iš Europos Sąjungos (ES) pažadėjusi Darbo partija, kurią prieš metus įsteigė milijonierius Viktoras Uspaskichas, remdamasi naujienų tarnyba “Bloomberg” praneša *ELTA*. Vilniuje įsikūrusios visuomenės nuomonės apklausos bendrovės “Baltijos tyrimai” atlikta apklausa, kurios metu spalio 3-5 dienomis buvo apklausta 1 tūkst. 17 pilnamečių gyventojų, rodo, jog Rusijoje gimusio verslininko partija gali gauti 33 proc. balsų, palyginti su 21 proc., prognozuojamų valdančiajai socialdemokratų ir Naujosios Sąjungos koalicijai.

3,5 mln. gyventojų turinčioje Baltijos šalyje, kurioje vidutinis mėnesio atlyginimas siekia 435 JAV dolerius (palyginti su 4 tūkst. 435 doleriais Vokietijoje), 45 metų amžiaus V. Uspaskichas pažadėjo padidinti pensijas ir darbo užmokestį.

ES statistikos tarnybos *“Eurostat”* duomenimis, Lietuva yra antra skurdžiausia ES šalis po Latvijos. Kadangi 2003 metais Lietuvos gyventojų perkamoji galia tesiekė 46 proc. ES vidurkio, naujoji vyriausybė gali pasirinkti ne euro įvedimo ambicijas, o gyvenimo lygio kėlimą. Toks sprendimas galėtų tapti precedentu Lenkijai, Čekijai, Vengrijai, Slovakijai, Slovėnijai, Latvijai, Estijai, Maltai ir Kiprui, kurios į ES taip pat įstojo gegužės 1 dieną.

Pirmasis balsavimo turas prasidėjo spalio 10 dieną, o negalutinių rezultatų buvo tikimasi apie vidurnaktį. Kandidatai kovos dėl 141 vietos parlamente. 70 vietų partijoms bus skirta atsižvelgiant į jų gautą balsų dalį, o likusios 71 vieta - pagal rinkimus geografinėse apygardose. Norėdami laimėti apygardose jau per pirmąjį turą, kandidatai turėjo gauti daugiau kaip 50 proc. balsų, o rinkėjų aktyvumas privalo būti ne mažesnis kaip 40 proc. Antrajame ture, nepriklausomai nuo rinkėjų aktyvumo, pergalė atiteks daugiau balsų gavusiems kandidatams. Rinkimų komisijos atstovė Augustė Poderienė Vilniuje sakė, kad antrojo turo tikriausiai prireiks daugelyje apygardų.

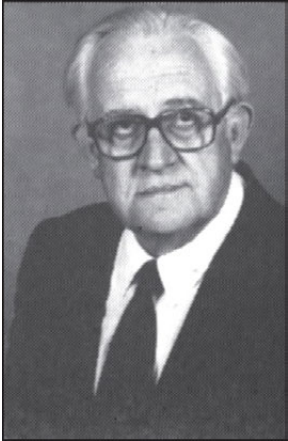
Sibire gimęs V. Uspaskichas į Lietuvą atvyko 1985 metais, kuriais dirbo dujotiekio statyboje. Dabar verslininkui priklauso UAB “Vikonda” - 40 įmonių, kurių dauguma užsiima žemės ūkio produkcijos perdirbimu ir yra įsikūrusios Vidurio Lietuvos mieste Kėdainiuose, grupė. Iki 2000 metų, kai pagal Naujosios Sąjungos sąrašą buvo išrinktas į parlamentą, V. Uspaskichas taip pat buvo 3 tūkst. darbuotojų turinčios “Vikondos” prezidentas. Rinkimų komisijai verslininkas yra deklaravęs, kad jo turtas siekia beveik 18 mln. JAV dolerių.

Lietuvos ministras pirmininkas Algirdas Brazauskas praėjusią savaitę žurnalistams sakė, jog susiklosčius tam tikroms aplinkybėms jis svarstytų galimybę bendradarbiauti su V. Uspaskichu ir po rinkimų gali likti premjeru.

Vienmandatėse rinkimų apygardose dėl Seimo nario kėdės besivaržantys politikai agitacijai skiria net kelis kartus daugiau lėšų negu prieš ketverius metus. Tai liudija kandidatų Vyriausiajai rinkimų komisijai (VRK) pateiktos išankstinės finansinės ataskaitos. Per praėjusius parlamento rinkimus 2000-aisiais daugiausia pinigų agitacijai vienmandatėse apygardose skyrė tuomet politikos naujokei Naujajai sąjungai (NS, socialliberalams) priklausę kandidatai ir rinkimų į Seimą barjero neperžengę Lietuvos centro sąjungos (LCS) nariai. Šiemet vidutiniškai daugiausia lėšų surinko opozicinės Liberalų ir centro sąjungos (LiCS) remiami asmenys.

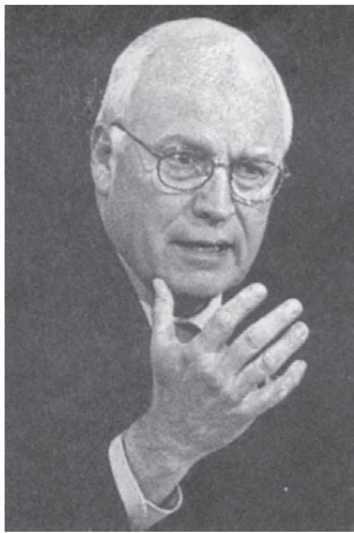
Lietuvių grįžimo į tėvynę informacijos centras

TARPTAUTINIŲ ĮVYKIŲ APŽVALGA

Algirdas Pužauskas

Prezidentas George W. Bush, pasiryžęs laimėti antrąją kadenciją Baltuosiuose Rūmuose turėjo debatus su demokratų partijos kandidatu į prezidento vietą planuojančiu perimti senatoriumi John Kerry. Abi didžiosios politinės partijos susitarė suorganizuoti debatus, kuriose paaiškėtų, kuris kandidatas yra stipresnis, daugiau išmano, geriau patinka amerikiečiams balsuotojams lapkričio 2 d. balsavimuose. Abiejų partijų sutarta turėti televizijoje pasirodymą rugsėjo 30, spalio 5, spalio 8 ir spalio 13 dienomis. Abi partijos paskyrė tiems debatams savo kalbėtojus. Abi susitarė ir dėl debatų moderatoriaus. Pirmajai sesijai vadovavo nuosaikus žurnalistas, pasižymėjęs savo programose televizijoje Jim Lehrer, pakviesdamas atsakyti į objektyvius klausimus, parinkdamas laiką ir klausimus. Dar

JAV viceprezidentas Dick Cheney ir Demokratų partijos kandidatas viceprezidento pareigoms senatorius John Edwards politinių debatų metu Cleveland, OH, spalio 5 d.

NYT

neaišku, kiek žmonių stebėjo Miami universitete, Coral Gables, Floridoje įvykusius debatus. Programa, klausimai ir atsakymai užtruko 90 minučių. Debatus transliavo devynios televizijos stotys. Buvo paliesta užsienio politika, ekonominiai klausimai, karinė strategija. Iš praeities jau žinoma, kad debatuose dalyviai padaro įvairių klaidų, sugadina savo dalyvavimą.

Debatuose tarp prezidento Jimmy Carter ir prezidento Ford pastarasis pareiškė, kad Sovietų Sąjunga nedominuoja Rytų Europos ir niekad nedominuos, kol jis bus prezidentu. Carter į tai atsiliepė, kad norėtų išgirsti, ką pasakytų tokius žodžius Ameri-

kos lenkai, Amerikos čekai ar Amerikos vengrai. Toks pokalbis buvęs 1976 m. prez. Ford labai pakenkė.

Prezidentas Bush nujautė klausimus ir buvo susirašęs atsakymus į sen. Kerry priekaištus. Jis pabrėžė, kad karas prieš Iraką buvo reikalingas. Islamo al Qaida žino, kad mes jų ieškome ir rasime. Taliban kariuomenės beveik nėra, Libija nutarė nusiginkluoti, Afganistane apie 10 milijonų žmonių yra užsiregistravę balsuoti demokratiniuose rinkimuose. Saddam Hussein sėdi kalėjime. Aš parodžiau amerikiečiams, kad moku vadovauti. Mūsų pareiga užtikrinti saugią ateitį savo vaikams ir vaikiečiams. Amerikiečiai žino, ko aš siekiu ir pasieksiu.

Senatorius Kerry pasakė, kad jis nenori išeiti į karą su Iraku dėl Saddan Hussein ar dėl Osama bin Laden. Jie abu gali būti sutvarkyti. Mūsų prezidentas pasirinko padėjėjus tarp afganų sukilėlių. Ir tai nenešė naudos, nors turint stipriausias pasaulyje jėgas. Senatorius pabrėžė, kad prezidentas neturėjo ir neturi plano, kaip užbaigti karą Irake. Prezidentas kalbėjo, kad Irakas nebuvo pasirengęs kariauti, o prez. Bush pirmas jį puolė be plano laimės taiką. Prezidentas Bush pasakė, kad

W.Bush, kuris praėjusią savaitę minėjo savo kalboje, kad jis turi planą, tai planas pakelti Medicare kainas net 17 procentų, kas yra aukščiausias pakėlimas mūsų šalies istorijoje”.

Senatorius Kerry kalbėjo apie naują sveikatos priežiūrą, kuri kainuotų vyriausybei 650 milijardų dolerių per ateinančius 10 metų. Biznio korporacijos turėtų mokėti už savo darbininkų sveikatos priežiūrą, įskaitant darbininkų šeimas ir vaikus. Kerry leistų importuoti iš užsienio vaistus, jei jie būtų pigesni už Amerikoje gaminamus vaistus. O dabar prezidentas Bush to neleidžia.

Rugsėjo 31 d. Kalifornijos centre įvyko žemės drebėjimas, sujudinęs žemę apie 11 mylių nuo Parkfield. Menkai apgyvendinta vieta vadinama pasaulio žemės judėjimo “centras”. Vietiniai gyventojai dažnai jaučia menkesnį smūgį. Tokių smūgių jiems tenka pergyventi dažnai. Pastarasis drebėjimas buvo jaučiamas pietuose ligi Santa Barbara ir šiaurėje iki San Jose.

Žemės drebėjimas Kalifornijoje sutapo su Vašingtono valstijoje sukrutusi ugnikalnio Mt. St. Helens judėjimu. Mokslininkai dar nežino, kaip pasibaigs regiono kalno “alsavimas”. Tas kalnas buvo gan ramus ištisus 150 metų, bet pradėjo veikti 1980 metais gegužės 18 d. Atsivėrė krateris, pradėjo veržtis įvairios dujos, pakilo tūkstančiai tonų pelenų, žuvo 57 žmonės, požeminės jėgos išdegino aplinkinius miškus, išgriovė kelius, išvartė tiltus, medžiai užkimšo gretimas upes, kilo potvyniai. Apylinkėse išdėstytos įvairios mašinos ir įrankiai jau nustatė, kad iš kalno veržiasi “carbon dioxide” ir sulfato dujos. Specialistai nežino, kokį plotą užims kalno ir kiek naujų nemalonių sukels iš kalno besiveržianti magma. Valdžios įstaigos pataria vietiniams apleisti pavojingas vietas ir sekti specialistų patarimus.

— Keliais sakiniiais —

• **Vatikano** atstovas Jungtinių Tautų Generalinėje Asamblėjoje pasakė kalbą, kurioje pasmerkė karo veiksmus Irake. Arkivyskupas Giovanni Lajolo priminė, kad popiežius yra pasmerkęs vienašališką Irako puolimą, yra pasmerkęs žmonių kloningą. Jis ragino pasaulio tautas padėti Irakui įsteigti normalią, demokratišką valstybę.

• **Izraelio agentai** nušovė Sirijoje Izz Eldine Subhi Sheik Khalil. Tai buvęs įspėjimas Sirijos valdžiai, kad toliau bus šaudomi Izraelio priešai. Žu-

(Nukelta į 3 psl.)

LIETUVIŲ TAUTINĖS MINTIES LAIKRAŠTIS

DIRVA

TEL. (216) 531-8150

FAX. (216) 531-8428

E-mail: dirva@ix.netcom.com

P.O. BOX 19010 CLEVELAND, OHIO 44119-0010
19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO • 44119

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER

EDITOR: EDITORIAL BOARD

DIRVA (UPS 157-580)

Postmaster: Send address changes to DIRVA
19807 Cherokee Ave. Cleveland, OH. 44119-0010

Periodicals postage paid at Cleveland, Ohio and additional mailing offices. Published weekly by American Lithuanian Press & Radio Assn. VILTIS, INC. - Subscription per year - \$55.00, first class - \$78. Single copy - \$1.00. Air mail overseas - \$130.00.

Prenumerata metams - \$55.00, pusei metų - \$40.00, pirma klase - \$78. Oro paštu į užsienį metams - \$130.00. Atskiro numerio kaina - \$1.00. Straipsniai, pasirašyti pavarde, inicialais ar slapyvardžiu ne visada išreiškia redakcijos nuomonę. Nespausdinti straipsniai grąžinami, tik autoriui prašant. Už skelbimų turinį redakcija neatsako. Nepasirašytų rašinių nespausdiname.

TAUTIŠKUMAS LIETUVOS PARTIJŲ PROGRAMOSE

Lietuvos prezidentūroje rugsėjo 30 d. įvyko prezidento Valdo Adamkaus globojama konferencija “Politinis raštingumas Lietuvoje: kokią valstybę ir visuomenę mes turime”. Konferencijos metu kalbėta, jog besimokančių žmonių dalis yra dvigubai mažesnė nei Europos šalių vidurkis. Nėra suaugusių pilietinio švietimo. Pakanka vidutinio išsilavinimo, o aukštesnio mokslo norinčių žmonių mažėja. Tyrimai esą parodė, jog toliau mokytis labiau linkę didesnių miestų žmonės. Todėl skirtumas tarp įvairių visuomenės grupių ir sluoksnių didėja. Neseniai sudaryto Pilietinės visuomenės instituto direktoriaus Dariaus Kuolio pareiškimu, “Valstybės politika turėtų būti orientuota į tą problemą, būtent į tai, kaip paskatinti žmonių motyvaciją šviestis, nes partijų programose to nėra.”

Pasak ten dalyvavusio filosofo Leonido Donskio, sprendžiant visuomenės politinio ir pilietinio raštingumo problemas aktyviau turėtų dalyvauti akademinė bendruomenė, Lietuviškos aukštosios mokyklos. “Pakankamai apgailėtina situacija, kai Lietuvoje, kurioje ta situacija gana sudėtinga ir neretai net dramatiška, viskas, ką gali išgirsti iš aukšto rango universitetų atstovų, yra tik skundai dėl lėšų trūkumo. Jei tik tiek tegalima išgirsti iš rektorių ar kitų aukšto rango veikėjų, tai situacija, be abejo, yra kritikuotina.”

Tačiau iš tos konferencijos nieko negirdėjome, kad ten būtų svarstomas tautinio auklėjimo klausimas. Rašant šį pasisakymą, neturėjome apie tai jokių žinių. Bet mus pasiekė žinia internetu, jog trijų didžiausių buvusių politkalinių, tremtinių ir partizanų Jungtinė taryba dieną prieš tai specialiu raštu ragino bendrojo lavinimo mokyklose įvesti privalomą Laisvės kovų istorijos dėstymą. Jie, kurie turi 68 tūkstančius narių, kreipėsi į aukščiausias Lietuvos institucijas, Švietimo ir mokslo ministrą, mokyklų vadovus ir mokytojus, prašydami Laisvės kovų istorijos dėstymą priskirti prie privalomųjų dalykų ir užtikrinti, kad mokyklose būtų deramai paminimos tautinės ir valstybinės šventės.

Jungtinės tarybos rezoliucija pasiūsta visiems minėtiems Lietuvos pareigūnams, pažymint, kad Laisvės kovų istorija apima pasipriešinimą nacių ir sovietų okupantams 1940-1990 metais. Pasak jų, Švietimo ir mokslo ministerija Laisvės kovų istoriją priskiria prie laisvai pasirenkamų dalykų ir mokyklose dažnai šiam dalykui yra skiriama vos po vieną pamoką metuose.

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos, jų bendrijos ir partizanų organizacija ragina mokyklose rengti patriotizmą ugdančius renginius, skatinti ir puoselėti patriotiškų moksleivių veiklą, auklėti juos tautinėje dvasioje. Kai dabar Lietuva yra NATO ir Europos Sąjungoje, tai patriotiškumo ugdymas būtinas, nes atsivėrus ES valstybių sienoms lietuvių kalba, tautinė kultūra ir tradicijos patirs stiprų kitų kalbų ir kultūrų spaudimą.

Komunistinė nomenklatūra neigė patriotizmą, jiems nebuvo nieko baisiau už tautišką ir krikščionišką ideologiją. Tautiškumo neigimui jie pajungė žiniasklaidą. Ir laimėjo.

Kurios partijos programoje rasime pasiryžimą ugdyti tautiškumą, patriotizmą?

S. Tūbėnas

TARP VALDANČIOSIOS KOALICIJOS IR DARBO PARTIJOS TAKOSKYRŲ NĖRA

Vertindamas naujausios "Baltijos tyrimų" apklausos duomenis, pagal kuriuos rinkimų išvakarėse populiarumu ryškiai pirmauja Darbo partija ir Algirdo Brazausko ir Artūro Paulausko koalicija, politologas **Vytautas Radžvilas** pažymi, kad tarp šių politinių jėgų nėra esminių takoskyrų. Jo teigimu, apklausa liudija, kad Lietuvoje įsitvirtina partijos, kurių nuostatos pamatiniais valstybės gyvenimo klausimais, pirmiausia geopolitinės orientacijos, yra "dviprasmiškos ir kartu - panašios".

"Tai, kad daug rinkėjų pasirenge balsuoti už valdančiąją koaliciją, rodo ne tiek tai, kad jie pritaria šios koalicijos veiksams, kiek tai, jog nemenka rinkėjų dalis bent jau intuityviai suvokia, kad tarp valdančiosios koalicijos ir, tarkime, Darbo partijos nėra pamatinių skirtumų, kurie leistų atsirasti tvirtai takoskyrai. Tai savotiškai patvirtina ir neseniai paskelbta Artūro Paulausko nuomonė, jog nėra kliūčių bendradarbiauti su Darbo partija ir net sudaryti su ja koaliciją", - *Eltai* tvirtino V. Radžvilas.

Politologo vertinimu, konservatorių ir liberalcentristų rinkėjų yra per mažai, kad šios dvi partijos pajėgtų sukurti politinę atsvarą šalies geopolitinės orientacijos atžvilgiu dviprasmiškai nusiteikusioms politinėms jėgoms.

"Jei apklausos rezultatai virstų tikrove, smarkiai pasikeistų Lietuvos vidaus gyvenimas, o tai turėtų padarinių ir Lietuvos santykiams su kitomis šalimis, - teigė V. Radžvilas. - Svarbiausias pokytis būtų tas, kad aukščiausiu - Seimo lygiu Lietuvoje neliktų rimtos opozicijos toms politinėms jėgoms, kurių antivakarietiškos ir anti-

demokratinės nuostatos yra daugmaž akivaizdžios ir nekelia abejonių".

Nagrinėdamas "Baltijos tyrimų" paskelbtus skaičius, V. Radžvilas pažymėjo, jog "išversti į praktinės politikos kalbą" šie skaičiai reikštų prorusiškų politinių jėgų įtakos Lietuvoje stiprėjimą.

"Matyt, vyks procesas, kurį galima vadinti savotiška Lietuvos finliandizacija. Lietuva, žinoma, neatsisakytų formalios narystės nei Europos Sąjungoje, nei NATO, tačiau beveik nėra abejonių, kad tą narystę būtų siekiama padaryti kuo formalesnė, o svarbiausia - pakreipti ją tokia linkme, kuri atitiktų ilgalaikius strateginius Rusijos interesus", - nuogąstavo politologas.

Jo teigimu, jei rinkimus triuškinamai laimėtų Darbo partija, Liberalų demokratų partija ir Valstiečių ir Naujosios demokratijos partijų sąjunga, padidėtų tikimybė, jog Lietuvoje po Seimo rinkimų stiprės oligarchinių grupuočių įtaka.

"Vienas svarbiausių šių grupuočių tikslų - išgrobstyti ir pasidalinti iš Europos Sąjungos ateisiančią paramą. Joms įsitvirtinus, Lietuvos ekonominės ir socialinės problemos liktų neišspręstos, didėtų socialinė atskirtis, šalis atsilikintų nuo savo kaimynių, tapusių Europos Sąjungos narėmis. Tų piliečių, kurie neateis į rinkimus, abejingumas gali baigtis tuo, kad Lietuva, užuot ryžtingai ėjusi į priekį, pamažu virst stagnacijos pelke Europos Sąjungoje", - sakė V. Radžvilas.

Anot jo, dabartinė valdžia nerodė noro ir sugebėjimų vykdyti ryžtingas, gyvybiškai svarbias reformas, kurios tarnautų ne oligarchinių klanų, o visų piliečių interesams. V.

Radžvilo žodžiais, "šviesiausia, veržliausia ir labiausiai išsilavinusi tautos dalis dėl to palieka Lietuvą taip sparčiai ir gausiai, kad tai jau yra grėsmė nacionaliniam šalies saugumui ir apskritai - išlikimui".

Pasak politologo, jei rinkimus į Seimą laimės Viktor Us-paskich, Rolando Pakso ir Kazimiro Prunskienės kandidatų sąrašai, ši tendencija tik dar labiau sustiprės.

Lietuvos - Didžiosios Britanijos rinkos ir viešosios nuomonės tyrimų kompanijos "Baltijos tyrimai" apklausos duomenimis, likus savaitei iki Seimo rinkimų už Darbo partiją balsuotų 33 proc. rinkėjų, ketinančių dalyvauti rinkimuose ir jau apsisprendusių, kam atiduoti savo balsus.

Antroje vietoje pagal populiarumą yra Algirdo Brazausko ir Artūro Paulausko koalicija "Už darbą Lietuvai". Už Socialdemokratų partijos ir Naujosios sąjungos (socialliberalų) sąrašą balsuotų 21 proc. apsisprendusių rinkėjų.

Už Tėvynės sąjungą - konservatorius, politinius kalinius ir tremtinius bei krikščioniškuosius demokratų - ketina balsuoti 9,5 proc. partijas ir koalicijas pasirinkusių rinkėjų. Už Liberalų ir centro sąjungą ketina balsuoti 9,1 proc. apklaustųjų, o Valstiečių ir Naujosios demokratijos partijų sąjungą palaikytų 8,6 proc. jau apsisprendusių rinkėjų.

Už Rolando Pakso koaliciją "Už tvarką ir teisingumą" balsuotų 7,6 proc. apklausos dalyvių.

Ties patekimo į Seimą riba yra Lietuvos lenkų rinkimų akcija, kurią palaikytų 4,8 proc. jau apsisprendusių, už ką balsuoti, rinkėjų.

V.Radžvilas, ELTA

TARPTAUTINIŲ ĮVYKIŲ APŽVALGA

(Atkelta iš 2 psl.)

vęs Hamas vadovas buvo 43 metų amžiaus, žuvo prie savo namų.

- **JAV kariuomenė** apsupo ir suėmė Bagdade buvusį Irako kariuomenės generolą Talib al Lahibi, buvusį Saddam Husseino pėstininkų divizijos vadą.

- **Tailandija** paskelbė kad sveikatos ministerija išaiškino ir izoliavo moterį, kuri sunaikiai susirgo “paukščių gripu”. Pasaulinė Sveikatos organizacija patvirtino kad “paukščių sloga” susirgo daug pietryčių Azijos žmonių: Kinijoje, Vietname, Kambodijoje, Malaizijoje, Tailandijoje. Ta liga tapo pavojinga ir žmonėms. JT žemės ūkio agentūra prižiūri sergančių paukščių naikinimą.

- **Haity teritorijoje** uraga-

nas “Jeanne” sukėlė potvynius, žemės nuošliaužos nužudė šimtus žmonių.

- **Indonezijoje** po kelių balsavimų paaiškėjo, kad valstybės prezidentu tapo populiarus karininkas, generolas Susilo Bambang Yudhoyono, surinkęs miestuose 65 % balsų. Buvusi prezidentė Magawati Sukarnoputri antrame balsavimo rate gavo 38 procentus balsų

- **Jungtinių Tautų** Generalinę Asamblėją pradedant, maldą sukalbėjo arkivyskupas Celestino Migliore, nuolatinis stebėtojas. “Mes meldžiamės, kad būtų didesnis susipratimas, pagarba ir bendradarbiavimas tarp tautų šeimos narių visų žmonių naudai, ypatingai tarp skurdžių, silpnų ir nekaltų, sakė arkivyskupas.

- **Kinijoje 44** Šiaurės Korė-

jos piliečiai, atsinešę kopėčias, perlipo aukštą Kanados ambasados sieną ir pasiprašė politinės prieglaudos. Tokios prieglaudos Kinijos sostinėje nėra naujas dalykas. Kai kurie korėjiečiai prašosi priimami į Kanadą, kiti veržiasi į Pietinę Korėją, bėgdami nuo Šiaurinės Korėjos bado, skurdo ir priespaudos. Kanados ambasadorius Joseph Caron pareiškė spaudai, kad pernai 1285 šiaurės korėjiečiai perbėgo sieną įvairiais būdais ir atsidūrė Pietų Korėjoje.

- **Švedijoje** ligoninėse mirė 57 metų Christer Pettersson, gydomas ligoninėje už Švedijos premjero nužudymą 1986 m. Olof Palme buvo nušautas, eidamas iš kino teatro su žmona. Manoma, kad miręs žmogžudys buvo psichinis ligonis.

Čikagos klubo patalpose rugsėjo 24 d. pusryčių metu su JAV verslininkais: ambasadorius Allen N. Lerner, prez. Valdas Adamkus, buvęs Attorney General Neil F. Hartigan, Alma Adamkienė ir Stanley Balzekas, LR Garbės konsulas Palm Beach, FL.

E. Šulaičio nuotr.

PROKURORAI PRAŠO R.PAKSUI SKIRTI 9375 LT BAUDĄ

Generalinė prokuratūra teismo paprašė nušalintąjį prezidentą Rolandą Paksą pripažinti kaltu dėl valstybės paslapties paviešinimo savo rinkimų kampanijos finansiniam rėmėjui ir skirti už tai 75 minimalių gyvenimo lygių (MGL) - 9375 litų - baudą, pranešė Lietuvos radijas. Skirti tokią bausmę R.Paksui trečiadienį pasiūlė valstybės kaltintojas, Generalinės prokuratūros prokuroras Mindaugas Dūda.

Prokuroras M. Dūda pabrėžė, kad nusikaltimas, kurio padarymu įtariamas R. Paksas, yra išskirtinis, kadangi kalbama apie nusikalstamą veiką, kurią padarė Prezidentas. Valstybės paslaptį atskleidė žmogus, kuris turėjo pareigą ją saugoti, kuriam tauta buvo parodžiusi pasitikėjimą per šalies vadovo rinkimus, sakė prokuroras.

M. Dūdąs vertinimu, R. Pakso kaltę padarius minėtą nusikaltimą įrodė Valstybės saugumo departamento (VSD) pateikta medžiaga ir VSD pareigūnų parodymai.

Tačiau ir apklaustas buvęs R. Pakso patarėjas Remigijus Ačas, ir rugpjūčio pabaigoje liudiję buvusieji patarėjai Visvaldas Račkauskas bei Evaldas Vaitkus, taip pat verslininkas Algirdas Drakšas ir pats J. Borisovas teisme neigė, kad R. Paksas galėjo atskleisti valstybės paslaptį. Pats R. Paksas teismui taip pat pareiškė neprisipažįstą kaltas atskleidęs valstybės paslaptį savo finansiniam rėmėjui J. Borisov. Kaip tvirtino R. Paksas, jam iš viso nesuprantama, dėl ko turi teisintis. "Aš šito man inkriminuojamo nusikaltimo nepadariau". Spalio 14 d. buvusiam prezidentui bus suteiktas paskutinis žodis, po kurio teismas išeis priimti nuosprendžio.

Kaltinimas R.Paksui grindžiamas tuo, kad jis savo dosniausiam prezidentinės rinkimų kampanijos finansuotojui J.Borisov leido suprasti, kad jo pokalbių klausosi VSD pareigūnai. Vienas iš Seimo apkaltos komisijos kaltinimų R.Paksui, kuriais remiantis jis buvo nušalintas nuo prezidento pareigų, buvo tas, jog sąmoningai leisdamas J.Borisov suprasti, kad dėl jo teisėsaugos institucijos atlieka tyrimą ir vykdo jo pokalbių telefonu kontrolę, R.Paksas šiurkščiai pažeidė Konstituciją ir sulaužė duotą prezidento priesaiką.

Šis ikiteisminis tyrimas pradėtas šiemet balandžio 26 dieną, kai atliekant ikiteisminį tyrimą baudžiamojoje byloje dėl grasinimų prezidentui buvo nustatyti kito įtarimo dėl nusikalstamos veikos požymiai.

Balandžio 30 dieną R.Paksui buvo pateiktas įtarimas pagal Baudžiamojo kodekso 125 straipsnio 1 dalį, kuris numato atsakomybę už valstybės paslapties atskleidimą. Tą dieną, dalyvaujant advokatui, jis buvo apklaustas įtariamuoju. Jo parodymai buvo fiksuojami vaizdo kamera.

Už valstybės paslapties atskleidimą gali būti atimta teisė dirbti tam tikrą darbą arba užsiimti tam tikra veikla arba skiriama bauda, arba laisvės apribojimas, arba laisvės atėmimas iki trejų metų.

Liudytojų apklausos pirmojo posėdžio liepą metu paaikškėjo, kad 2003 metų kovą tuometinis VSD vadovas M. Laurinkus perdavė R.Paksui penkis pokalbių telefonų išklotines su grifu "slaptai". Šiuose pokalbiuose buvo užfiksuota, kaip J.Borisov informuoja Rusijos viešųjų ryšių kompanijos "Almax" specialistę Aną Zatonskąją apie si-

tuaciją Prezidentūroje, svarsto, kaip galima būtų sustiprinti savo įtaką valstybės vadovui, aptarinėja prezidento patarėjos Dalios Kutraitės-Giedraitienės asmenybę bei kalba apie jos sukompromitavimą visuomenėje.

2003 metų kovo 17-osios pavakarę į R.Pakso namus Antakalnyje buvo atvykęs jo draugas Algirdas Drakšas bei finansinis rėmėjas J.Borisov. Įtariama, kad būtent šią dieną J.Borisov sužinojo iš R.Pakso, kad jo pokalbių telefonu klauso VSD. Pats J.Borisov anksčiau teisme tvirtino apie jo pokalbių telefonu slaptą kontrolę žinojęs dar nuo 1998 metų, kai buvo tikrinama jo vadovaujamos sraigtasparnių remonto įmonės "Avia Baltika" veikla.

J.Borisov teigė, esą visos jo pokalbių telefonu išklotinės, kuriomis grindžiamas kaltinimas R.Paksui, tėra klastotė ir kategoriškai neigė, kad apie pokalbių pasiklausymą sužinojęs iš prezidento.

R.Paksas šių metų balandžio pradžioje per parlamentinę apkaltą buvo nušalintas nuo prezidento pareigų už šiurkščius Konstitucijos pažeidimus ir priesaikos sulaužymą. Konstitucinio Teismo išaiškinimu, jis iki gyvos galvos nebegali eiti valstybinių pareigų, susijusių su priesaikos davimu.

www.DELFI.lt

PRIEŠ RINKIMUS

A.Brazausko ir A.Paulausko koalicija, pasiūpusi liaudies partarę "Nemesk kelio dėl takelio, reklamuojuosi "pasinaudodama" patikliu sunkvežimio vairuotoju, kuris susigundo kelio ženklų "Nemokami agurkai - 1111", rašė dienraštis "Respublika". Lietuvos agurkų sostinė vadinamuose Kėdainiuose gyvena Seimo narys V.Uspaskich, kurio vadovaujama Darbo partija geresnį gyvenimą žada praėjus būtent 1111 dienų po Seimo rinkimų.

ELTA

SUMAŽĖJO IŠ UŽSIENIO GRAŽINAMŲ LIETUVOS PILIEČIŲ

Lietuvai tapus Europos Sąjungos (ES) nare, iš Vakarų Europos šalių grąžinamų lietuvių sumažėjo maždaug penkis kartus. Valstybės sienos apsaugos tarnybos (VSAT) duomenimis, ypač rekordiškai sumažėjo išsiunčiamų iš Didžiosios Britanijos lietuvių, sakoma Valstybės sienos apsaugos tarnybos pranešime spaudai.

Nuo šių metų gegužės 1 - osios Lietuvos piliečiams atsivėrus platesnės galimybės legaliai apsigyventi ir dirbti ES šalyse, taip pat laisviau keliauti, žymiai sumažėjo dėl nelegalaus darbo, lėšų pragyventi neturėjimo ir kitų priežasčių iš užsienio grąžinamų lietuvių, jų taip pat kur kas mažiau neįleidžiama įvažiuoti į užsienio šalis.

Pastaraisiais metais daugiausiai lietuvių grąžindavo ar neįsileisdavo Didžioji Britanija, tačiau po Lietuvos narystės ES šis skaičius sumažėjo iki minimumo.

VSAT duomenimis, per 5 pastaruosius šių metų mėnesius - nuo gegužės 1 - osios iki rugsėjo 30 - osios - Didžioji Britanija grąžino tik 8 lietuvius. Tuo tarpu 2003 - aisiais per tą patį laiką britų imigracinės tarnybos išsiuntė iš šalies ar neleido į ją įvažiuoti 776 lietuviams (368 grąžinti už nelegalų buvimą, 164 - už nelegalų darbą, 219 asmenų nebuvo įleista į šalį). 2002 m. per šį laikotarpį tokių lietuvių skaičius buvo 791.

Iš Vakarų šalių deportuo-

www.DELFI.lt

GYVENTOJAI SUSIRŪPINĘ DEMOKRATIJOS PADĖTIMI LIETUVOJE

Du trečdaliai apklaustųjų Lietuvos gyventojų yra susirūpinę demokratijos padėtimi Lietuvoje dėl pastaraisiais mėnesiais išaiškėjusių atvejų, kai specialiosios tarnybos klausėsi piliečių pokalbių telefonu. Tai rodo visuomenės nuomonės tyrimas, kurį naujienų agentūros BNS užsakymu atliko Rinkos analizės ir tyrimų grupė RAIT.

66,2 procento nurodė, kad pastaruoju metu išaiškėję pokalbių klausymosi faktai jiems kelia susirūpinimą demokratijos padėtimi Lietuvoje. 32 proc. apklaustųjų teigia, kad specialiųjų tarnybų vykdomas pokalbių telefonu klausymasis jiems nekelia susirūpinimo, 1,7 proc. apklaustųjų nepateikė atsakymo į šį klausimą.

RAIT apklausos duomenimis, atvejai, jog specialiosios tarnybos klausosi gyventojų pokalbių telefonu, vienodai kelia susirūpinimą daugumai gyventojų, nepriklausomai nuo jų lyties, amžiaus, išsi-

jami lietuviai dažniausiai grąžinami per Vilniaus oro uosto pasienio kontrolės punktą. Šiemet gegužės - rugsėjo mėnesiais per šį punktą iš užsienio grąžinti 295 asmenys. Tuo tarpu per tą patį laikotarpį 2003 - iaisiais deportuotų lietuvių buvo penkis kartus daugiau - 1671, o 2002 m. - 1660.

Bendras iš visų užsienio valstybių (įskaitant Lietuvos kaimynes Latviją, Rusiją, Lenkiją ir Baltarusiją bei jūros keliais) nuo šių metų gegužės 1 - osios grąžintų lietuvių skaičius yra 428.

Daugiausiai iš jų - 119 - grąžinti dėl to, kad jų buvimas deportuojančioje šalyje dėl įvairių priežasčių tapo nelegaliu, nors atvykta į šalį buvo legaliai. 99 lietuviai išsiųsti, nes padarė nusikaltimą ar teisės pažeidimą, dar 79 nelegaliai dirbo, 85 kirta sieną nenustatytoje vietoje.

Tarp kaimyninių šalių per 5 paskutinius šių metų mėnesius daugiausiai lietuvių, pasieniečių skaičiavimais, grąžinta iš Latvijos - 40 ir Baltarusijos - 38.

Per tą patį laikotarpį Vokietiją į Lietuvą išsiuntė 86 asmenis, Švediją - 39, Belgiją - 32, Daniją - 30, Prancūziją - 22, Nyderlandai - 19, Norvegiją - 20.

Ši statistika neatspindi skaičių tų lietuvių, kurie iš užsienio šalių, išskyrus kaimynines Lenkiją, Rusiją, Baltarusiją ir Latviją, buvo išsiųsti ar neįleisti ir grįžo į Lietuvą sausumos keliais.

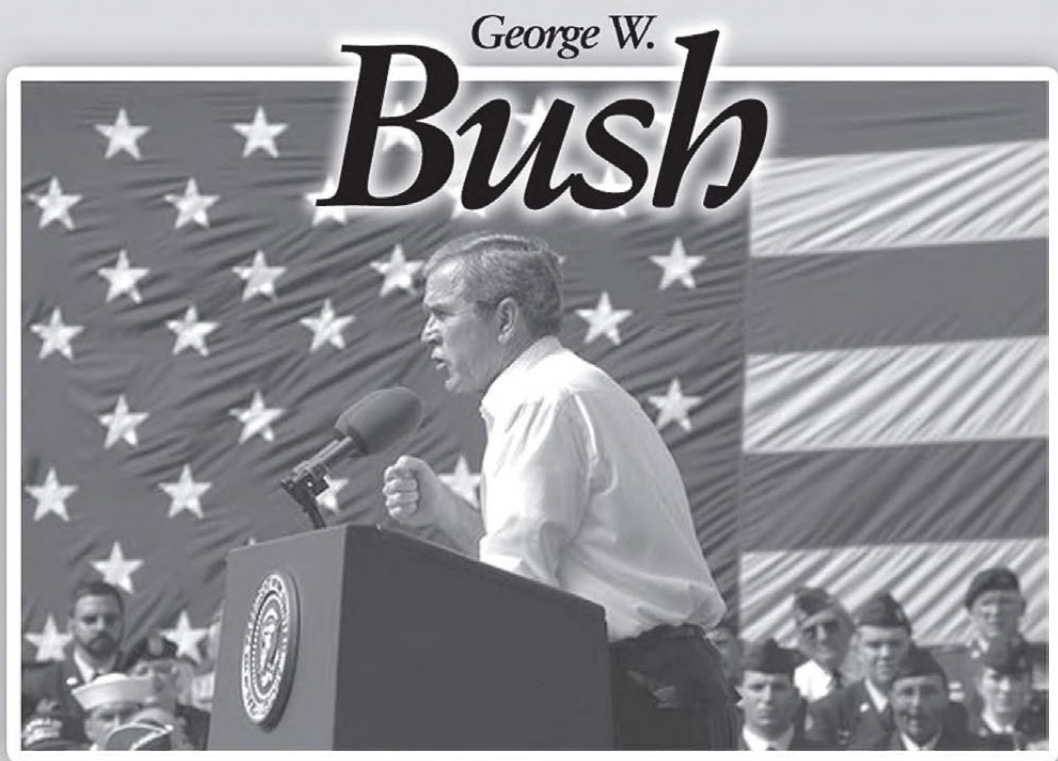
lavinimo ir gyvenamosios vietos.

Birželį kilus skandalui dėl trijų parlamentarų įtariamo kyšininkavimo paaikškėjo, kad Specialiųjų tyrimų tarnyba su teismo sankcija klausėsi kelių parlamentarų, verslininkų, valdininkų pokalbių, suteikusių pagrindą įtarimams dėl korupcijos skandalo. Vėliau buvo paviešinti ir STT slapta įrašyti Vilniaus miesto partijų politikų, tarp jų - ir miesto mero liberalcentristo Artūro Zuoko, pokalbiai su verslininkais per 2003 metų sostinės mero rinkimų istoriją.

Visuomenės susirūpinimą pokalbių privatumu taip pat sukėlė rugsėjo pradžioje surengtos teisėsaugininkų kratos "Lietuvos telekome", ieškant ten įrangos, kuria galėjo būti neteisėtai įrašinėjami pokalbiai telefonu.

Per reprezentatyvią RAIT apklausą rugsėjo 16-19 dienomis tiesioginio interviu būdu apklausti 1065 Lietuvos gyventojai nuo 16 iki 74 metų.

PRESIDENT

"In the midst of war, my opponent has called America's allies, a 'coalition of the coerced and the bribed.' Our allies deserve the respect of all Americans, not the scorn of a politician. America is grateful, and America will not forget their contributions."

— GEORGE W. BUSH

Countries with forces in Iraq
Albania, Australia, Azerbaijan, Bulgaria, Czech Republic, Denmark, El Salvador, Estonia,
Georgia, Hungary, Italy, Japan, Kazakhstan, Korea, Latvia, Lithuania, Macedonia, Moldova,
Mongolia, Netherlands, Norway, Poland, Portugal, Romania, Singapore, Slovakia, Tonga,
Ukraine, United Kingdom.

U.S. Department of State as of September 16, 2004

Paid for by Bush-Cheney '04, Inc.

Dr. Algimantas LIEKIS

MES - LIETUVIAI: KOVOS IR VILČIŲ METAIS

(1988 - 1990 M.)

LXIX

"Seimas mano, kad LKP turi įvertinti savo praeitį ir įvardinti nusikaltimus prieš Lietuvos gyventojus ir valstybę, pasmerkti Bažnyčios persekiojimą, atsiriboti nuo tų nusikaltimų bei jų vykdytojų, likviduoti savo senąsias struktūras ir atmesti buvusius veiklos metodus. Partiškumas negali teikti privilegijų nei politinės valdžios, nei gamybos valdymo, nei buitinių plotmėje."

1990 m. sausio 15 d. LSSR Aukščiausiosios Tarybos sesijoje savarankiškos LKP CK pirmasis sekretorius A. Brazauskas buvo išrinktas LSSR Aukščiausiosios tarybos Prezidiumo pirmininku. Tą pačią dieną LSSR AT priėmė nutarimą, kad LSSR teritorijoje negalioja SSRS įstatymai, o tai buvo lyg pirmasis viešas pareiškimas, kad Lietuva - suvereni respublika.

1990 m. sausio 30 d. Vilniuje, LSSR AT rūmuose,

įvyko Lietuvos nepriklausomybei atkurti komisijos posėdis, apsvarstyti to kelio planai. Posėdyje kalbėjęs A. Brazauskas siūlė eiti nepriklausomybės **"žingsnis po žingsnelio"**. Buvo sudaryta darbo grupė pagrindinėms nepriklausomybės siekimo kryptims nustatyti. **Grupės nariai buvo daugelis aktyvių partijai priklausiusių sąjūdiečių: R. Ozolas, A. Macaitis, J. V. Paleckis, L. Sabutis ir kiti. Nutarta, kad viena iš tokių krypčių - tai Lietuvos ekonominio savarankiškumo siekimas.**

Sausio 31 d. Maskvoje SSRS Ministrų taryboje buvo svarstomi Pabaltijo respublikų ekonominio savarankiškumo įgyvendinimo klausimai. Lietuvai atstovavęs **tuometinis respublikos Ministrų tarybos pirmininkas V. Sakalauskas interviu "Tiesai"** taip pasakė apie tą pasitarimą: "Pats aktualiausias klausimas, kurį mes vieningai kėlėme, -

tai sąjunginio pavaldumo susivienijimų, įmonių bei organizacijų perdavimas respublikoms. Mūsų norai buvo maksimalūs: sąjunginiam pavaldumui galėtų likti tik Ginkluotųjų Pajėgų objektai, magistraliniai naftotiekiai bei dujotiekiai, tarptautiniai magistraliniai ryšių kanalai. [...] Kol kas pavyko susitarti dėl 43 sąjunginių įmonių, taip pat visų pramoninių sąjunginėms-respublikinėms ministerijoms pavaldžių įmonių perėjimo mūsų žinion."

Vasario 7 d. LSSR AT paskelbė, kad Lietuvos liaudies seimo 1940 m. liepos 21 d. deklaracija dėl Lietuvos įstojimo į SSRS yra neteisėta ir negalioja, kartu neteisėtas ir rugpjūčio 3 d. SSRS AT įstatymas dėl Lietuvos įstojimo į SSRS sudėtį.

LSSR Aukščiausioji taryba pasiūlė SSRS pradėti dvišales derybas dėl Lietuvos valstybės nepriklausomybės atkūrimo.

Tačiau ir šis pasiūlymas ne visai tvirtas ir ryžtingas. Paskelbiama, kad Lietuva ne savo noru tapo SSRS sudedamąja dalimi - buvo okupuota, o toliau siūloma derėtis dėl nepriklausomybės atkūrimo.

Tokio pat dviprasmiškumo būta ir vasario 14 d. LSSR AT nutarime "Dėl SSRS Ginkluotųjų pajėgų statuso respublikoje ir Lietuvos SSR piliečių karinės tarnybos", kuriame, užuot pareikalavus išvesti SSRS kariuomenę kaip okupacinę, iš esmės pripažįstama jos teisė būti Lietuvoje, tik tai norima, kad ji "netrukdytų LSSR valdžiai vykdyti konstitucines funkcijas".

Beje, šis nutarimas ir buvo paskutinis septynioliktosios vienuoliktojo šaukimo LSSR Aukščiausiosios tarybos sesijos nutarimas. Šios tarybos daugiau kaip 67% visų deputatų - buvę LKP nariai. Matyti, senoji vasališka mąstysena, sovietiniais metais išsiugdytas būdo dvilypumas trukdė priimti tiesius vienareikšmiškus sprendimus. Tai **buvo vis dar būdinga ir savarankiškos LKP CK. Iš dalies tai matyti ir jo priešrinkiminiam žo-**

džiui "Mūsų tikslai ir darbai", paskelbtam sausio 24 d. "Tiesos" laikraštyje:

"Laisva, teisinė, demokratinė, humanistinio socializmo valstybė, besiremianti tautinėmis vertybėmis, - toks daugumos Lietuvos žmonių idealas ir LKP veiklos svarbiausias tikslas. Nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimas turi tam tikrus etapus. Jau dabar siekiame suvereniteto, lygiateisio ir savitarpiai naudingo bendradarbiavimo tiek su centru, tiek su kitomis respublikomis derybų keliu, sutarčių pagrindu. Dabartiniame Lietuvos valstybės atkūrimo etape būtina: siekti lietuvių tautos apsisprendimo teisės realizavimo atstatant istorinį teisingumą; įtvirtinti demokratiją, daugiapartiškumą ir atskirti įstatymų leidybos, vykdomosios valdžios ir teismo funkcijas, depolitizuoti teisės saugą; išspręsti Lietuvos jaunųjų karinės tarnybos problemą, organizuojant nacionalinius karinius junginius; užmegzti ir plėtoti ryšius su tarptautinėmis organizacijomis, siekti Lietuvos valstybės tarptautinio pripažinimo.

(Bus daugiau)

MOKSLEIVIAI DOMISI STALINIO TERORU IR HOLOKAUSTU

Lietuvos moksleiviai iš visų represijų, kurias teko patirti Lietuvos žmonėms, labiausiai domisi stalininėmis represijomis ir holokaustu, ir mano, kad tragiškų istorijos įvykių minėjimas yra būtinas.

Tai rodo sociologinio tyrimo "Moksleivių nuostatos praeities totalitarinių režimų represijų atžvilgiu ir edukacinės iniciatyvos" rezultatai.

Tyrimą iniciavo Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras, o atliko Vilniaus pedagoginio universiteto Politologijos ir sociologijos katedros darbuotojai. Tyrimo išvados parengtos pagal 779 vienuoliktokų iš 18 šalies vidurinių mokyklų atsakymus. Pasak centro pranešimo spaudai, tyrimu buvo siekiama išnagrinėti moksleivių nuostatas stalininių trėmimų, partizaninio judėjimo, holokausto atžvilgiu, užfiksuoti socialinius prietarus, stereotipų, radikalių pažiūrų formavimosi veiksnius, aptarti praeities represijų minėjimo strategijas.

Tyrimo išvadose teigiama, kad labiausiai moksleiviai domisi stalininėmis represijomis ir holokaustu. Pastaraisiais aspektais daugiau domisi merginos. Pagal atsakiusiųjų tautybę ženklesnių skirtumų nėra, kiek didesnį susidomėjimą rodo lietuvių tautybės moksleiviai.

Vienas svarbiausių susidomėjimo represijomis veiksnių yra tiesioginė šeimos patirtis - moksleiviai iš nukentėjusių

šių šeimų represijomis domisi daugiau. Tačiau išvadose teigiama, kad remiantis tyrimo metu panaudoto testo rezultatais, galima teigti, jog nemaža dalis besidominčių represijomis moksleivių, **turi miglotą supratimą apie šių reiškinių mastą.**

Tarp informacijos apie represijas formų moksleivius labiausiai domina liudininkų prisiminimai, dokumentiniai filmai, išvykos į represijų vietas.

Tarp informacijos apie represijas šaltinių vyrauja pasakojamoji šeimos istorija, žiniasklaida ir pamokinė veikla. Tyrimo autoriai daro išvadą, kad šiandieninės mokymo priemonės praeities totalitarinių režimų represijų atžvilgiu stokoja objektyvumo ir įdomaus pateikimo - dalis moksleivių nagrinėjamų reiškinų atžvilgiu, ypač holokausto, neretai kartoja stereotipines klišes, dalis pasigenda objektyvesnio aptarimo.

Didesnė dalis moksleivių nori daugiau sužinoti apie praeities represijas - labiausiai juos domina partizanų pasipriešinimo formos, žmonių gyvenimo sąlygos tremtyje ir pats represijų procesas, holokausto priežastys ir pasekmės. Absoliuti dauguma moksleivių teigia, kad tragiškų istorijos įvykių minėjimas yra būtinas. Absoliuti dauguma tarp minėjimo formų dažniausia mini memorialinius paminklus ir muziejus žudynių,

Po pasitarimų ir vakarienės su svečiais. Iš k.: Vilties draugijos, kuri leidžia "Dirvą", prez. Algirdas V. Matulionis, Birutė Buchienė, Amerikos Lietuvių Tautinės sąjungos pirm. Petras Buchas ir Šaulių sąjungos vadas Mykolas Abarius.

R. Eidukevičiaus nuotr.

įkalinimo, susirėmimų ir panašiose vietose.

Mokytojai ir moksleiviai dažniausia pirmenybę teikia tokioms represijų minėjimo formoms, kur mažiau pompastikos, oficialumo ir daugiau asmeninės patirties emocijų lygyje.

Tyrimas taip pat rodo, kad didžioji dauguma moksleivių žinių lygmenyje yra išsavinę tolerancijos normas bei vertybes ir joms pritaria bei smerkia netoleranciją, bet nukreiptų į elgseną nuostatų lygmenyje žymiai mažiau moksleivių pasirenę priešintis netolerancijos apraiškoms ar aktyviai veikti tolerancijos visuomenėje labui.

Emociniame nuostatos lygmenyje beveik pusė moksleivių deklaruoja galį pateisinti vienokias ar kitokias visuomenėje

TAUTOS ŠVENTĖ LOS ANGELES MIESTE

Lietuvos Generalinio garbės konsulo Vytauto Čekanausko 2004 m. rugsėjo 5 d. kalba.

IV.

Spalio 10 d. vyks Lietuvos Seimo rinkimai. Jie nuspręst kokiais keliais Lietuva keliaus sekančius 4 metus. Tokią galią Seimui suteiks Lietuvos rinkėjas atidavęs savo balsą pasitikėjimą turinčiam asmeniui ar politinei partijai. Tad kiekvieno lietuvių pareiga yra ne tik

matomas viešas netolerancijos apraiškas, o beveik pusė nurodo esą joms abejingi.

Daugiausia Lietuvos moksleiviai netolerancijos apraiškų randa viešose daugiau ar mažiau anoniminėse žiniasklaidose, interneto, grafiti erdvėse perteikia-

dalyvauti rinkimuose – atiduoti savo balsą, bet tai daryti sąmoningai, rimtai įvertinus pasirinkimo pasekmes.

Šia proga kviečiu ir visus balsavimo teisę turinčius Lietuvos piliečius atlikti šią pilietinę pareigą. Jūsų balsai yra reikalingi ir jie gali padaryti skirtumą, tik reikia registruotis ir balsuoti. Lietuvai Jūs visi esate jos vaikai.

Tad veikime taip, kad Lietuva žydėtų ir Elektrėnų kamienai rūktų.

(Pabaiga)

muose tekstuose, tarp jų politikų pasisakymuose.

Du trečdaliai susidūrė su netolerancija bendraamžių tarpe. Daugiausia netolerancijos pasireiškimų moksleiviai mato spaudoje bei televizijos laidose.

BNS

Prof. Mečislovas Treinys

GEOPOLITINIAI IŠŠŪKIAI LIETUVIŠKUMUI: RAIDA, PASEKMĖS, PERSPEKTYVOS

V.

Vienas svarbiausių ramsčių padedančių išsaugoti kiekvieno nario tautinį apsisprendimą ir galimybę jį reikšti – sąmoningas suvokimas, kad jis savo gimimu **nulemtas priklausyti** savosios tautos bendruomenei, o etninė Tėvynė yra **neilygstamas moralinis autoritetas, kuriai privalai aukotis, o jos idealus saugoti, ginti, perduoti naujai kartai** (tokių nuostatų laikėsi dauguma pokario ginkluotos rezistencijos dalyvių, Rytų ir Vakarų tremtinių, tačiau ši nuostata nelabai populiari tarp naujosios kartos ekonominių emigrantų). Tačiau šis suvokimas negali būti asmenybei "iš viršaus" kaip nors primetamas, bet kiekvieno išsiugdomas (tautinį solidarumą savo laiku ypač pabrėžė "Lietuvių Charta"; dabar, pakitus situacijai, būtina parengti naują analo-

gišką dokumentą). Sąmoningai priimta savyje tautinė savybė prilygsta tautinio "vidinio skliauto" susiformavimui kiekviename iš mūsų, "skliauto", kuris būtų atsparus išorės jėgų (jų tarpe – ir globalistinių) spaudimui. Šį "skliautą" išugdyti bendromis pastangomis, gali tik šeima, mokykla, visuomenės organizacijos. Tik kiek iš mūsų tėvynainių šiandien rūpinasi Tėvynės autoritetu ir kiek šios dienos pedagogų ir visuomenininkų, kultūros ar politikos žmonių "mūriją" tą skliautą? Į šį retorinį klausimą atsakymas toli gražu ne paguodžiantis.

Bet koks tautos, ypač neskaitlingos, priklausymas daugiatarbiams, daugiataučiams valstybiniais dariniams niekada nebūna jai absoliutus gėris. Dėl to ir dabarties Lietuvos **pasirinkimas būti Euro-**

pos sąjungos politinėje, gynybinėje ir ekonominėje erdvėje, priimtinas kaip tautos ir valstybės raidos neišvengiamybė, kurią lemia, pirmiausia, geopolitiniai veiksniai ir šalies ilgalaikė saugumo ir plėtros strategija. Tačiau, "pasiduodant" politinės ir ekonominės raidos determinizmui, visus dabar vykstančius ir būsimuosius procesus tauotoje, jos dvasioje ir materialiam pasaulyje, taip pat galimas šių procesų pasekmes, būtina laiku prognozuoti, valdyti, jiems pasiruošti.

Aptarkime keletą būtinų pasiruošimo kryptių.

• Kadangi polinkis spartėjančiam materialinių vertybių kaupimui ir vis gausesniam vartojimui skatina kosmopolitizmo raiškas visose gyvenimo srityse, spartina tautos entropiją, sukelia "tautos skliauto" eroziją iš vidaus, būtina išsaugoti materialios ir dvasinės plėtros raiškų tauotoje pusiausvyrą, **skatinant ne tiek konservuoti, kiek pozityviai selekcionuoti ugdytinus tautos ver-**

tybių pradus. Tai prioritentinė kryptis pirmiausia šeimos ir mokyklos pastangoms, kurios realizavimui teiktina visokerio pa valstybės parama;

• Būtina nauju žvilgsniu įvertinti lietuvių etnokultūros suvokimą, nesitenkinant vien valstietiškosios agrarinės kultūros raiškomis, bet **pripažinti Lietuvos paveldo daugiasluoksniškumą,** jį vertinti kompleksiskai, regeneruoti ir pritaikyti tiek eksponavimui, tiek ir panaudojimui naujai paskirčiai, verslui. Lietuvos kaimo etnopaveldą, vieną iš mūsų tautos specifinės kultūros ramsčių, būtina vertinti kaip **vieningą kultūrinio landšafto erdvę,** kurioje turi savo vietą rasti ir visos lietuviškojo kaimo (gatvinio, vienkieminio) raiškos, dvarų, amatininkų, verslų, sakralinis, istorinis ir kitoks paveldas. Miesto paveldą būtina vertinti tiek pagal jo indėlį į lietuvių tautos, tiek ir Europos kultūros raidą, ypač į paribio kultūrų konvergencijos raiškas, kurios įdomios ne tik mums, bet ir gausiems Vakarų

bei Rytų šalių kultūrų sintezės gerbėjams. Kadangi Lietuva yra Vakarų krikščioniškosios civilizacijos katalikiškosios subcivilizacijos šiaurietinis arealas, kuriame (neskaitant Latgalos), užsibaigia daugelis Europos katalikiškosios subkultūros raiškų, todėl **Lietuva turi tapti reikšmingu paribio kultūros (ypač medžio kultūros) centru ir baroko (katalikiškosios) kultūros forpostu** Europos šiaurės rytuose;

• Tinkamai išnaudoti Lietuvos kaip Europos Rytų-Vakarų bei Šiaurės-Pietų **kultūrų kryžkelės** modelio teikiamus pranašumus lietuvių kultūros eksponavimui bei verslui;

• Įvertinant tai, kad Lietuvoje ilgai išliko **tautinės religijos** šaknys, kai kurios dvasinės raiškos formos ar net materialiniai paminklai, būtina juos (kaip ir gyvojo paveldo reliktus) tinkamai eksponuoti, skatinti visuomenės pozityvų nusiteikimą jų funkcijų regeneravimui.

(Bus daugiau)

CLEVELAND, OH

SPALIS – BALFO VAJAUS
MĖNUO

Balfas yra viena iš seniausių Amerikos lietuvių organizacijų. Prieš šešias dešimtis metų, besibaigiant antram pasauliniam karui, pirmosios bangos lietuviai, neužmiršę savo gimtinių ir karo niokojamų brolių Lietuvoje, susibūrė į vieną šalpos organizaciją, kad vieningai dirbdami galėtų sėkmingiau paveikti Amerikos federalines organizacijas, ieškant būdų jiems padėti. Šitaip susitelkus, buvo sukurtas bendras Amerikos lietuvių šalpos fondas – Balfas su skyriais visuose lietuvių telkiniuose. Skyriuose buvo renkamos piniginės aukos ir daiktai, o centras išrūpino nemažas sumas iš Federalinio Karo fondo.

Prieš pusę šimtmečio ir mums, būsimesiems antrabangiams, Vokietijoje po lagerius išsibarsčiusiems, praradusiems viltį greitai sugrįžti namo, skurstantiems ir laukiantiems kokios nors geresnės išeities, nutrupėjo Balfos paramos trupinėliai, mus ne tiek fiziniai, kiek dvasiniai sustiprinę. Atsiradę Amerikoje, buvę paramos gavėjai šalpos darbą dar vis tebetęsia, nors ir praretėjusiomis jėgomis.

Vien Clevelando Balfos skyrius per šiuos metus išsiuntė į Vilnijos krašto mokyklą, į kūdikių ir vaikų globos namus, ligonines, bibliotekas, neįgalųjų klubus ir mokyklą 7293 svarus daugiausiai vartotų drabužių ir avalynės, bet ir mokomųjų priemonių, rašiklių, knygų, žurnalų, žaislų patalynės, sumokėdami už persiuntimą 5458 dolerius.

Didžiumą savo siuntų išleidžiamie į Vilnijos lietuviškas

NEW YORK, NY

Šeštadienį, spalio 16 d. Apreiškimo parapijos salėje, nuo 1 iki 4 val. Vyčių šokių grupė ruošia susitikimą. Dėl daugiau informacijos skambinkite Kazytei Liobienei 973-383-3337.

Spalio 22, 8 v.v. Weill Recital Hall dainuos Jūratė Švedaitė-Waller su CT Virtuosi iš New London, CT. Ji dainuos lietuviškas dainas ir arijas – Gruodžio, Klovos ciklą ir kitas. Bilietus galite įsigyti skambinant į Carnegie Hall.

Spalio 31 d., Vyčiai ruošia šokius po 11:30 val. mišių Atsimainymo parapijoje. Bilietai po 30 dol. Bus šiltas maistas ir gros Joe Thomas. Užsakyti bilietus skambinkite Mary Stungury 326-5195 arba Anne Morrissey 651-4581. Tai bus Vyčių kuopos 110 - 80 metų jubiliejus.

mokyklas ir mokyklėles. Jas surasti mums padėjo Vilniaus apskrities viršininko administracijoje dirbęs Vilnijos draugijos pirmininkas dr. Kazimieras Garšva. Remdamiesi jo rekomendacijomis ir prisiūtais sąrašais, renkamės kokioms mokykloms pirmiausia siuntinius nukreipti. Daugiausiai tuos siuntinius pildome vartotais suaugusiųjų drabužiais, nes tokių daugiausiai mums aukojate, nors iš gaunamų laiškų žinome, kad mokyklų vedėjai pageidauja pirmiausia mokomųjų priemonių, tada vaikams drabužių ir avalynės ir tada viso kito. Dėl to ieškome tokių mokyklų, kurių darbuotojai apsiima mūsų siuntas išdalinti savo mokinių tėvams. Tokių daug randame, kas matyti iš gaunamų padėkos laiškų, kurių pavyzdžių galite pasiskaityti BALFO skelbimų lentoje arba mūsų byloje.

Pastaruoju metu atsirado didelė paklausa patalynės tiek mokyklų bendrabučiams, tiek ir sveikatos darbuotojams. Štai, *Pelesos (Gudijoje) mokykla rašo: ...Mums dovanoti daiktai (patalynė, staltiesės, užtiesalai, avalynė, rūbai) šiuo metu labai reikalingi ir panaudoti pagal paskirtį. Gautas dovanos buvo išdalintos tą pačią dieną mūsų ugdytiniams... Žiema pas mus šalta, tad iškart panaudojome antklodes, pagalves ir šiltus rūbus...*

Ligoninės Vilniuje gydytojas rašo: ...Ačiū Jums už patalynę, ligoninės drabužius, kūdikių rūbelius, kitus rūbus, medicinos įrankius. Ačiū už paramą mūsų ligoninės gimdymo skyriui, gimdyvėms, vaikų tėvams ir akušerėms (kurias aprėngėme Jūsų drabužiais). Rašote, kad išgirstate balsus, kad Jūsų siuntos nereikalingos, nes naudoto turto Lietuvoje labai gausu... Deja, ne visur taip yra. Mes turime kur juos panaudoti. Deja, mūsų ligoninė patalynės, vaikiškų rūbelių, aprangos akušerėms jau seniai negali nupirkti...

Per Lietuvos Švietimo ministeriją, per Vilnijos draugiją, per privačių asmenų rekomendacijas esame gavę gausybę Vilniaus krašto bei pačios Lietuvos mokyklų adresų, elektroniniu ir oro paštu esame tiesiogiai susisiekę su daugeliu iš jų ir susipažinę su tais, kuriems mūsų siuntos yra brangios ir laukiamos. Tai liudija gausūs padėkos ir įvertinimo laišškai. Mūsų darbas ir auka pasiteisina, kai skaitome: "...Jūsų dovanos labai reikalingos ir naudingos. Pasirinkę lietuvišką mokyklą tėvai yra ignoruojami prolenkiškų vietinių valdžios institucijų. Jūsų dosnumas leidžia mokyklos

JAV Kongreso Open World programos dalyviai iš Lietuvos: Iš kairės pirmoje eilėje: (vietinė palydovė Irena Gedrienė), Kėdainių raj. Švietimo centro vyriausia specialistė Neringa Vaiciekauskienė; studentė, Verslo vadyba Agnė Čiapaitė; Skuodo raj. Informacijos vyriausia specialistė Ramutė Adomaitienė. Antroje eilėje: Rietavo raj. Mokslo, kultūros, sporto vadovė Lidija Rekašienė; LR Garbės konsulė Ingrida Bublienė; Panevėžio raj. Mokslo sporto, vyriausias specialistas Vidas Visockis ir Romas Bublys svečių šeimnininkas.

Dr. Viktoro Stankaus nuotr.

ST. PETERSBURG, FL

BALF'O RUDENINIS
VAJUS

Kaip jau įprasta, spalio mėnesį BALF'as vykdo savo pagrindinį aukų rinkimo vaju. Per savo 60 gyvavimo metų, BALF'as rinko aukas ir teikė pagalbą vargstantiems tautiečiams, tiek Lietuvoje tiek pasklidusiems visuose pasaulio kampuose.

Šiuo metu šalpa yra teikiama daugiausia siuntiniais, ir tik palyginti nedidelė dalis pinigais. 2003 metais buvo pasiųsta 1,170 siuntinių (43,979 svarai) į Lietuvą ir 962 siuntiniai (33,084 svarai) į Suvalkų trikampį. Visi siuntiniai yra siunčiami tiesiogiai, be jokių tarpininkų, paskiroms šeimoms ar asmenims. Piniginė šalpa sudarė \$55,800 ir buvo suteikta Vilniaus amatų mokyklai, Betanijos vargšų valgyklai, Telšių seminarijai, buvusių politinių kalinių šeimoms, tremtinių grįžimo fondui, benamių prieglaudai, ligoniams.

Lankydamiesi Lietuvoje matome aišką pažangą – statybas, daugybę automobilių, modernias krautuves, gražiai apsirengusius žmones. Deja, dažnai nepastebime kitos – bendruomenei pasijusti saugiau." Arba: "...labai Jums už viską dėkojame, tačiau vaikams reikėtų ir daugiau, kadangi visų vaikų tėvai yra bedarbiai... (mokykloje mokosi 19 vaikų).

Mes jaučiame, kad mūsų darbas yra reikalingas ir prasmingas. Kol gausime šitokių ir panašių siuntų gavėjų atsiliepimų, tol toliau dirbsime ir kviečiame Jus visus prie šio darbo savo piniginėmis ir daiktinėmis aukomis prisidėti.

Balfos darbuotojai

vargingosios – pusės. 2003 metų statistika rodo, kad 16% Lietuvos gyventojų yra skurdžiai, iš jų apie 3% yra absoliučiai skurde. Šie dažniausiai yra pavieniai, seni pensininkai. Dabar bazinė mėnesinė pensija yra 172 Lt., tačiau ir jai gauti reikia turėti 30 metų darbo stažą. Skaitoma, kad maždaug 24,000 pensininkų gauna mažesnes negu 230 Lt. pensijas. **BALF'as ir stengiasi remti tik tuos pačius vargingiausius.**

Kiekvieną spalio mėnesio sekmadienį BALF'o St. Petersburgo skyriaus valdyba rinks aukas Lietuvių klube. Aukotojai, kurie tuo metu nebus Klube, prašomi prisiųsti savo auką skyriaus išdininkei adresu: Mrs. Sofija Vaškienė, 6850 – 13th Ave. North, St. Petersburg, FL 33710, čekius rašant BALF arba United Lithuanian Relief Fund of America vardu. BALF'as kviečia visus prisidėti prie vargo mažinimo Lietuvoje.

KVIEČIAME VISUS –
IŠ ARTI IR TOLI

Lapkričio mėn. 12 d., penktadienį, 5:30 val. p.p., Lietuvių Klubas salėje rengiamas nuotaikingas Lietuvių klubo 43-jų metų gyvavimo sukaktuvinis pokylis – **Sezono atidarymas** su įdomia menine programa, karšta vakariene ir šokiais prie orkestro. Vietas pokyliui rezervuoti pas dir. Laimutę Alvarado telef (727) 360-1064 iki lapkričio mėn. 8 d.

SUDARYTA NOMINACIJŲ
KOMISIJA

Ruošiantis klubo valdybos ir direktorių rinkimams lapkričio mėn. susirinkime, sudaryta nominacijų komisija, kurios tikslas yra surasti kandidatus, kurie sutiktų pasidar-

buoti klubo naudai 2005 metais. Komisiją sudaro pirmininkė Laimutė Alvarado ir nariai: Dalia Adomaitienė ir Pranas Petraitis.

*Amerikos Lietuvių Klubas
valdyba*

CHORAS PRADEDA
DARBĄ

Po ilgesnių vasaros atostogų Lietuvių klubo choras, vadovaujamas dr. Broniaus Kazėno, pradeda repeticijas spalio mėn. 25 d., pirmadienį, 5 val. p.p. mažojoje salėje. Visi choristai ir nauji dainininkai kviečiami dalyvauti repeticijoje.

*Aurelija L. Robertson, choro
pirmininkė*

MALONI ŽINIA

Kun. dr. Matas Čyvas pranešė, kad gavęs žinią iš Šv. Kazimiero Misijos vadovo St. Petersburgo kan. Bernardo Talaišio, kuris šiuo metu yra Lietuvoje, kad jisai grįžęs į St. Petersburgą dar bent porą metų galės atlikti religinius patarnavimus mūsų tautiečiams.

LIETUVOS DUKTERŲ
DR-JOS VEIKLA

Lietuvos Dukterų draugijos St. Petersburgo skyriaus pirmininkė, grįžusi iš Lietuvos, sukvietė valdybą posėdžiui ir papasakojo ką aplankė ir kam nuvežė dovanų – pinigų. O aplankė vaikų ligoninių, vaikų bei jaunimo namų ir atskirų mūsų skyriaus šelpiamų vaikų.

Šią vasarą pirmininkė Elena Jasaitienė ir sekretorė Alvyta Kerbelienė nuvežė į Lietuvą apie penkis tūkstančius dolerių. Visi buvo mūsų draugijai dėkingi už paramą, o dr. Tumėnienės vaikų kaulų ligoninės direktorė dr. L. Navickienė aprodė labai gražiai tvarkomus

(Nukelta į 11 psl.)

LIETUVA IR PASAULIS

Rusijos atstovų keliamas turtinės pretenzijas Baltijos šalims Lietuvos ir Estijos prezidentai vadina visiškai nepagrįstomis.

Lietuvoje viešintis Estijos prezidentas Arnold Ruutel tokius pareiškimus pavadino politine propaganda. Estijos vadovo teigimu, Estijos patirtus nuostolius nesunku suskaičiuoti atsigręžus atgal. “1939 metais Estijos lygis buvo kaip ir Suomijos. Mes nebūtume praradę tam tikrų galimybių, jei Estija nebūtų buvusi okupuota. Tai buvo Molotovo- Ribentropo pakto pasekmė. Labai neteisinga iš Rusijos pusės teikti tokius reikalavimus. Manau, kad tai yra politinė propaganda”.

Prezidentas Valdas Adamkus pabrėžė, jog būtent Baltijos valstybės gali pateikti kur kas didesnes sąskaitas dėl sovietų okupacijos laikotarpiu patirtų nuostolių. “Jei kam ir būtų galima pateikti reikalavimus dėl skolos gražinimo, tai Lietuva neabejotinai galėtų pateikti dar didesnę sąskaitą už visus okupacijos laikus”. Paklaustas, ar Lietuva turėtų reikalauti nuostolių atlyginimo iš Rusijos, V. Adamkus teigė, jog ši klausimą reikėtų svarstyti visiems bendrai. “Manau, kad čia turėtų būti mūsų valstybės vieningas nusistatymas. Tas klausimas nėra svarstytas. O jei kalbėtume apie visas karo metu padarytas žalias, tokie reikalavimai galėtų būti pateikti už sužlugdytus gyvenimus, valstybę ir patirtus materialinius nuostolius”, - sakė V. Adamkus.

Estijos vadovas A. Riutelis savo ruožtu teigė, jog jei apie žalos atlyginimą yra kalbama, yra žinomi ir konkretūs skaičiai. “Manau, kad mūsų žmonės ir tautos džiaugtųsi, jei Rusija žengtų demokratijos keliu, turiu galvoje jos geresnį vystymąsi”, - teigė A. Ruutel.

Lietuvos ambasadorius Turkijoje Vytautas Naudužas įteikė skiriamuosius raštus Turkijos prezidentui Ahmet Necdet Sezer. Kaip pranešė Užsienio reikalų ministerija, per pokalbį, vykusį po oficialiosios ceremonijos, buvo aptarti sparčiai besiplėtojantys Lietuvos ir Turkijos dvišaliai politiniai, ekonominiai ir kultūriniai santykiai, karinio bendradarbiavimo klausimai. Šiomet Vilniuje lankėsi Turkijos Ministro pirmininko pavaduotojas, užsienio reikalų ministras Abdullah Gul, Generalinio štabo vadas generolas Hilmi Ozbek, kelios Turkijos Parlamento narių grupės. Turkijos spauda palankiai nušvietė A. Gul vizitą Panevėžio “Ekrano” įmonėje, kuri yra didžiausia kineskopų gamintoja Europoje ir gauna didžiulius užsakymus iš Turkijos televizorių gamintojų. Įmonės kontrolinį akcijų paketą valdo šios šalies investuotojai.

Turkijos prezidentas Ahmet Necdet Sezer pakartoto kvietimą Lietuvos prezidentui Valdui Adamkui 2005 metų gegužę su oficialiu vizitu apsilankyti Ankaroje ir aptarti tolesnį įvairiapusių abiejų šalių bendradarbiavimą.

Europos Tarybos skirtą Garbės prizą uostamiestis perdavė Belgijos miestui Oudenardui. Klaipėdos miesto mero pavaduotoja Audra Daujotienė perdavė metus saugotą aukščiausią Europos Tarybos apdovanojimą šio Belgijos miesto merui. Šiaurės Belgijos miestas Oudenardas, turintis 28 tūkstančius gyventojų, bendrauja su šešiais miestais partneriais, kurių atstovai taip pat dalyvavo prizo perdavimo ceremonijoje.

Klaipėdos miestui šis apdovanojimas buvo įteiktas 2003 metais. Miesto moksleivių taryba su prizų gautus pinigus panaudojo keilionei į Atėnų olimpinės žaidynes. Lietuvos uostamiestis yra vienišas šalyje, apdovanotas Europos Tarybos Garbės prizą už tarptautinį bendradarbiavimą ir Europos vertybių sklaidą. Tokio įvertinimo nėra pelnęs nė vienas Latvijos ar Estijos miestas.

Šis prestižinis apdovanojimas įsteigtas 1955 metais ir kasmet atitenka vis kitam Europos miestui. Norint pretenduoti į šį prizą, kuris skiriamas kartu su 7 tūkst. 600 eurų dovana, skirta vietos jaunimo kelionėms po Europos šalis, reikia praeiti tris etapus: pelnyti Europos Tarybos diplomą, vėliavą ir garbės ženklą.

Vilniuje veikiantis Amerikos centras mini 10 metų sukaktį. Ta proga sostinėje ir Kaune vyksiančiuose renginiuose bei parodose savo kūrybą pristatys amerikiečių poetas Kerry Keys, džiazo muzikantas Vladimiras Tarasovas, fotografas Zinas Kazėnas, taip pat bus pristatytos JAV kompozitoriaus William Bolcom kabareto dainos. Jau 10 metų Amerikos centras sėkmingai skatina tarpusavio supratimą bei draugystę tarp Lietuvos ir JAV. Per pastarąjį dešimtmetį Amerikos centro kuruojamų šios šalies vyriausybės programų dėka daugiau nei 200 studentų ir mokslininkų vyko studijuoti į JAV ir iš JAV į Lietuvą. Pagal JAV Fulbright akademinių mainų programą šimtai įvairių sričių profesionalų iš Lietuvos vyko tobulintis į JAV.

Per Amerikos centrą vykdoma vadinamoji “Demokratijos komisijos” programa jau seniai remia Lietuvos nevyriausybių organizacijų veiklą, pavyzdžiui, žmogaus teisių gynybos sričių organizacijas.

Lietuvos prezidento Valdo Adamkaus pokalbis su Lietuvos garbės konsulu Vaclovu Kleiza Čikagoje.

E. Šulaičio nuotr.

"KAVKAZCENTER" RAGINA ADAMKŲ NEPASIDUOTI MASKVOS SPAUDIMUI

Savo veiklą vėl atnaujinusios čečėnų svetainės "kavkazcenter.com" kūrėjai tvirtina buvę neteisėtai ir nepagrįstai uždaryti Lietuvos valdžios ir ragina prezidentą Valdą Adamką nepasiduoti Rusijos spaudimui. Prezidentas savo ruožtu teigia nekeičias pozicijos, kuri buvo pareikšta prieš kelias savaites vykusiam Valstybės gynimo tarybos posėdyje.

Tąkart Valstybės gynimo taryba nusprendė, kad svetainės "kavkazcenter.com" veikla Lietuvoje turi būti nutraukta, nes čečėnų tinklapis skleidžia informaciją, kurstančią religinę bei nacionalinę priešpriešą.

Netrukus po šio Valstybės gynimo tarybos sprendimo svetainė buvo uždaryta.

Svetainė perkelta į Turkiją. "kavkazcenter.com" internetinis puslapis patalpintas Turkijos sostinėje Stambule registruotoje svetainėje. Jį administruojančios bendrovės buveinė nurodoma Gruzijoje, o lietuvišką praeitį primena tik elektroninio pašto galūnė. Kitais duomenimis, "kavkazcenter.com" yra įkurdinta Suomijoje.

Interneto svetainės kūrėjai savame pažymėtame laiške atmeta visus kaltinimus dėl tautinės ar religinės nesantikos kurstymo, teroristų palaikymo. Lietuvos valdžios sprendimą uždaryti svetainę jos kūrėjai vadina nepagrįstu ir prašo prezidento V. Adamkaus užtarimo.

"Kategoriškai atmetame visus mums mestus kaltinimus ir kviečiame Lietuvos Prezidentą, kaip Lietuvos Konstitucijos garantą, nepasiduoti Maskvos spaudimui ir jos atskirų agentų įtakai, kurie suinteresuoti nuslėpti tikrą teisingą informaciją apie įvy-

kus Beslane ir Čečėnijoje, ką, beje, pažymi ir tarptautinės organizacijos", - rašoma "kavkazcenter.com" svetainės darbuotojų laiške.

Tinklapių kūrėjai taip pat ragina Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos komisiją "išsakyti sąžiningą poziciją šiuo klausimu", o Vilniaus 2-ąją apylinkės teisiamą - "nepasiduoti vykdomosios valdžios spaudimui ir vadovautis tik įstatymu, o ne laikina politine konjunkture".

"Kavkazcenter.com" tinklapis buvo uždarytas netrukus po to, kai jame buvo paskelbtas čečėnų lauko vado Šamilio Basajevio pareiškimas, kuriame jis prisiėmė atsakomybę už daugiau nei 330 gyvybių nusinešusią įkaitų dramą Beslano mokykloje ir kitus rugpjūčio pabaigoje bei rugsėjo pradžioje Rusijoje įvykdytus teroro aktus.

Be to, netrukus po įkaitų dramos Šiaurės Osetijoje minėta interneto svetainė paskelbė čečėnų pasiūlymą sumokėti 20 mln. dolerių (maždaug

60 mln. litų) tiems, kurie padės sučiupti Rusijos vadovą Vladimir Putin. Po šių pareiškimų į Rusijos užsienio reikalų ministeriją rugsėjo pabaigoje iškviestas Lietuvos ambasadorius Maskvoje Rimantas Šidlauskas buvo griežtai įspėtas, kad Lietuva uždraustų čečėnų tinklalapio veiklą.

Vilniaus miesto 2-asis apylinkės teismas šių metų kovą sustabdė administracinę bylą dėl interneto svetainės kavkazcenter.com ir paprašė Konstitucinio Teismo išaiškinti, kaip taikyti teisės aktus, reguliuojančius visuomenės informavimo priemonių veiklą. Byla Konstituciniame Teisme gali būti nagrinėjama dar šiemet.

Vilniaus 2-asis apylinkės teismas prieš kelias dienas kreipėsi į Žurnalistų ir leidėjų etikos komisiją, prašydamas dar vienos išvados dėl svetainės veiklos. Žurnalistų ir leidėjų etikos komisija ši klausimą numato svarstyti spalio 18 dieną.

ELTA

A.Paulauskas: RUSIJA EINA AUTORITARIZMO KELIU

Seimo pirmininkas Artūras Paulauskas pripažįsta, kad Rusijos politika krypta autoritarizmo link, bet siūlo Lietuvos politikams kalbėti apie tai tik kartu su kitomis Europos Sąjungos valstybėmis.

"Esame Europos Sąjungos ir NATO nariai ir turime didelius saugiklius. Todėl ir veikti turime suderintai, kartu. Kai kurie Andriaus Kubiliaus pareiškimai, kad reikia priešintis reformoms Rusijoje, yra neatsargūs ir, jei jų nekomentuosime, gali sukelti dar didesnę pasipriešinimą. Kalbėti reikia, niekas šiandien turbūt neabejoja, kad Rusija eina autoritarizmo keliu. Bet daryti tai reikia visos Europos Sąjun-

gos kontekste", - "Žinių radijui" sakė A. Paulauskas.

Tėvynės sąjungos pirmininko A. Kubiliaus nuomone, valdančioji dauguma nesugeba "atvirai kalbėti apie tai, kas darosi kaimyninėje Rusijoje". Jo vertinimu, Rusijos pareiškimai, kad Baltijos valstybės skolingos už okupaciją, yra įžūlūs ir įžeidžiantys. "Šie Rusijos pareiškimai demonstruoja tokias pat permainas jos užsienio politikoje, kokias Rusijos vidaus politikoje demonstravo Sovietų Sąjungos himno sugrąžinimas. Rusija savo užsienio politikoje taip pat grįžta atgal", - pareiškė A. Kubilius.

ELTA

Doloresa Kazragytė

XXXV
RAUDA

Seniai, kai iš sostinės dar grįždavau per vasaros atostogas į savo vaikystės miestą, kai dar nokdavo mamos pomidorai, žydėjo erškėtrožės, kai ežeras, švarus ir didingas, tyvuliavo apšviestas mėnėsienos, kai mama buvo stipri, teta Teofilė dažnai ateidavo pas mamą pasitarti, kaip siūti tą ar kitą drabužį (mat gaudavo retkarčiais siuntinį iš Amerikos). Teta Teofilė turėjo sūnų. Vyrą nutrenkė žaibas, žvejojant prie ežero. Taip ir gyveno viena. Augino sūnų viena. Sūnus buvo labai dailus. Gero, ramaus būdo. Gražiai piešė. Vėliau ėmė mokytis iš gintaro daryti papuošalus. Gera jam sekėsi. Motina švytėjo, didžiavosi sūnumi. Sakydavo: “Kad tik gerą mergaitę sutiktų. Anūkėliai pasipils. Auginsiu. Gera būtų kokie trys. Daugiau man nieko nebereikia. Geras mano gyvenimas. Ačiū Dievui. Būsiu padariusi viską, ką turiu padaryti. Nebuvau apdovanojama jokiais gabumais. Užtat sūnus... Ak, kad tik gerą mergaitę sutiktų, kad mylėtų ji mano vaiką”.

Bet ta kariuomenė... Išėjo sūnus tarnauti. Argi pasipriešinsi? Argi ką pakeisi?

Privalai. Toks įstatymas. Toks pasaulis. Tokia tvarka: sūnūs, visų pirma, priklauso Valstybei. Sūnūs ne motinų ir net ne Dievo. Motinų sūnūs – Valstybės nuosavybė.

Ir išėjo. Tarnavo Rusijos Šiaurėje, povandeniniame laive. Grįžo. Lyg ir sveikas. Tik... plaukeliai, šviesios sūnelio garbanos, išretėjusios ir vis retėja, retėja... Bet grįžo! Kokia laimė – dabar jau bus namuose! Dabar jau gyvena ne Valstybei, o sau. Motinai bus paguoda. Dabar jau prasidės ramus, gražus gyvenimas.

Ir nebėra sūnelio. Mirė. Per kelis mėnesius sunyko. Grįžo užnuodytas. Grįžo jau negyvas. Grįžo numirti. Už Valstybę.

Teofilė gyveno lyg gyva pasilaidojusi. Užgeso. Nuvyto. Gyva būdama numirė. “Tamsi naktelė tas jos gyvenimas, ir kitaip nebebus. Ji nebeatsigaus”, - kalbėjo mano mama.

Ir atėjo laikas. Teofilė iškeliavo pas savo sūnelį. Stalčiuje, prie didelio veidrodžio (prie kurio ji ir jos sūnus ne kartą matavosi iš amerikoniško audeklo pasiūtą drabužį, prie kurio juokėsi, kalbėjo, stovėjo apsikabinę, prie kurio sūnus pakštelėdavo mamai į skruostą, o ji brūkštelėdavo per nugarą, kad švarakas geriau priglustų), radau

sąsiuvinėlį. Ant viršelio užrašyta: “Rauda”. Violetinis rašalas kiekvienam puslapy sulietas, matyt, ašarų. Be skyrybos ženklų (kaip mokėjau, juos sudėliočiau).

MOTINOS RAUDA

Po kreiva pušele guli,
Pušelės šaknelių apkabintas,
Apraizgytas, vai...
Kodėl ne mano rankelės
Glaudžia sūnelį? Vai...
Po kreiva pušele tu guli –
Matau gyvą savo sūnelį
Liekną kaip berželį,
Vieną vienintelį –
Turtą brangiausią.
Sūneli, sūneli, sūneli,
Išlydėjau toli –
Į kraštą svetimą.
Sugrįši, tikėjau, sugrįši,
Vieninteli mano.
Sūneli, sūneli, sūneli,
Į tavo pagalvėlę verkiau,
Į tavo drabužėlius verkiau.
Tekėjo ašarėlės kožną naktelę,
Žiemą ir vasarėlę tekėjo.
Sugrįžai, mano sūneli, -
Nušvito žemelė, ežerėlis,
Nušvito dangus ir saulelė,
Pragydo paukšteliai –
Sužydo gėlės.
Sugrįžai, mano turteli.
Sūneli, sūneli, sūneli,
O tos tavo liesos rankelės,
O tie ramūs žodeliai,
O tavo akelių žiūrėjimas,
O tas spindėjimas,
Žodelių skambėjimas
Stingdo širdelę mano.
Balselio aidėjimas
Šaldo kraują mano.
Sūneli, sūneli, sūneli,
Nebėra tavo liesų rankelių,
Nebėra akelių spindėjimo,
Nebėra tavęs, sūneli.
Dievuli, Dievulėli –
Kodėl man taip padarei?
Nepakeliu kryželio, kur man davei.
Nepakeliu, Dievuli, nepanešu –
Po kreiva pušele guli sūnelis.
Ten ir aš, Dievuli, ten ir aš.
Ar žmonės padarė taip?
Ar pasaulis padarė taip?
Ar tu padarei, Dievuli,
Kodėl? Kodėl?
Sūneli, sūneli, sūneli,
Ateik šią naktelę
Pas motinėle
Palik kreivą pušelę,
Ateik pas mane, sūneli,
Į liūdną sapnelį,
Į mano vienatvėlę,
Į mano juodą skausmelį –
Paguosk motinėle,
Pasiimk, išsivesk, sūneli,
Padėk išeiti, vaikeli mano,
Padėk iškelti...
Dieve, pasigailėk –
Dieve, pasigailėk,
Išklausyk!
Pasigailėjo. Išklausė. 20 metų išgedėjusi, 20 metų išraudojusi, Teofilė iškeliavo pas savo sūnelį.
Tai tokie tie “maži gyvenimai”, tai tokios kai kam vasaros ir žiemos...
Gal ruduo bus gražus?
Tikėkimės.

Medžio skulptūra “Lietuvos Madona” su nuometu ir lietuvaite išieginiais rūbais.
Viktoras Liaukus

SUGLAUDĖ PEČIUS
PADARĖME GERĄ DARBĄ

Taip rašo laiške Lietuvos rašytojų sąjungos leidyklos vyriausiasis redaktorius Valentinas Sventickas, kartu man siųsdamas tik iš spaudos išėjusį velionio rašytojo Jurgio Jankaus paskutinį jo parašytą romaną knygą “Pušis”.

Gera prisimename, kad šis jo romanas buvo pradėtas spausdinti “Draugo” atkarpoje dar anksčiau prieš jo mirtį, bet romanas buvo baigtas rašyti jau jo paskutinėmis dienomis.

Sutinku su Sventicko žodžiais. Tai didelis padarytas kultūrinis darbas. Rašytojo gerbėjų dosnėmis aukomis, tarpininkaujant Lietuvių rašytojų draugijai, parėmus romano leidimą Lietuvių fondui, o taip pat gražiu įnašu prisidedant ir Dariaus Jurgučio jaunimo fondui Detroite.

“Pušį” sudaro 524 psl., kietais viršeliais su gražiu dail. Romo Orento sukurtu menišku aplanku. Tiražas 500. Redagavo Vytautas Girdzijauskas. Korektorė Rymutė Kvara-

cijienė. Maketavo Eugenija Miltienė. Knygos pabaigoje yra išspausdinta knygos mecenatams padėka su jų pavardėmis.

Tai paskutinis mūsų garsaus išeivijos rašytojo romanas. Veiksmas vyksta Vidurio Lietuvos kaime per Pirmąjį pasaulinį karą, kaizeriniai Vokietijai okupavus Lietuvą.

Knygos išleidimu, mirus rašytojui J. Jankui, rūpinosi velionės šeimos marti Danutė Jankutė, kuri yra susitarusi su leidykla, kad visi mecenatai gautų kaip dovaną po vieną “Pušies” knygą.

Reikia džiaugtis gražiu, tartiniu darbu, velionės šeimos rūpesčiu, rašytojo gerbėjų dosnumu, abiejų fondų parama, Lietuvių rašytojų draugijos tarpininkavimu ir maloni bendradarbiavimu su Valentinu Sventicku. Šiandieną “Pušis” jau yra išleista Lietuvoje, nes velionio ir buvo toks pageidavimas prieš jam baigiant paskutinę kelionę šioje žemėje.

St. Džiugas

LIETUVOS DAILĖS MUZIEJUI PERDUODAMI
VERTINGI PORTRETAI

Vilnius, spalio 1 d. (ELTA). Lietuvos dailės muziejų iš užjūrio pasiekė trys aukštos meninės vertės kūriniai, kuriuos muziejaus rinkiniams perduoda Amerikos lietuviai.

Tai du tapyti rašytojos, pedagogės Antaninos Gustaitytės-Šalčiuvienės ir žymaus ekonomisto Petro Šalčiaus portretai bei skulptūrinis A. Gustaitytės-Šalčiuvienės bareljefas.

Pirmojo portreto autorius – garsus XX a. lietuvių dailininkas Antanas Samuolis (1899-1942). Paveiksle nutapytoji A. Gustaitytė-Šalčiuvienė (1864-1958) – Žinomo Lietuvos ekonomisto, profesoriaus Petro Šalčiaus žmona, ryški tarpukario Lietuvos asmenybė, rašytoja, vadovėlių moksleiviams autorė. Ji rūpinosi moterų padėtimi visuomenėje, palaikė jų savarankiškumo sie-

kus. Tai atsispindi romanuose “Laiko laiptai” (1931), “Vingiai” (1932), “Juozukas” (1933), novelių rinkiniuose ir nepublikuotose pjesėse.

Antrasis tapybos kūrinys – profesoriaus Petro Šalčiaus portretas – priskiriamas Stepono Varašiaus autorystei.

Trečiasis muziejui perduodamas dailės kūrinys – garsaus skulptoriaus Juozo Zikaro sukurtas bareljefas – taip pat A. Gustaitytės-Šalčiuvienės portretas.

Perduodant šiuos vertingus dailės kūrinius muziejui, dalyvaus iš New Yorko atvykusi A. ir P. Šalčių marti Nijolė Šalčiuvienė, ją lydintis biomedicinos habilituotas daktaras, profesorius Mindaugas Stručinskas ir Lietuvos dailės muziejaus direktorius Romualdas Budrys.

Keturiasdešimt antrasis “Dirvos”
NOVELĖS KONKURSAS

Organizatorius: Korporacijos Neo-Lithuania vyriausioji valdyba JAV-se

Finansavimas iš A.A. Simo Kašelio palikimo

Tematika: Autoriams suteikiama neribota teisė pasirinkti novelės temą.

Reikalavimai: Konkursui siunčiamos novelės privalo būti parašytos mašinėle ar kompiuteriu su lietuvišku raidynu dvigubais tarpais tarp eilučių ir dviejų su puse centimetrų lauku ir turi būti neilgesnės kaip 20 puslapių. Rašiniai privalo būti pasirašyti slaptyvardžiu. Šis slaptyvardis užrašomas ant pridėto užklijuoto vokelio, kuriame įdėta autoriaus tikroji pavardė, adresas ir telefono numeris. Atplėšiami tik laimėjusių vokeliai. Nepremijuoti rankraščiai negražinami.

Rašiniai turi būti atsiųsti iki 2004 m. lapkričio 1 d. (pagal pašto antspaudą).

Rankraščius siųsti adresu:

“Dirva”, Novelės konkursas,
P.O. Box 19010
Cleveland, Ohio 44119-0010
USA

Informacija: el. paštu: dirva@ix.netcom.com

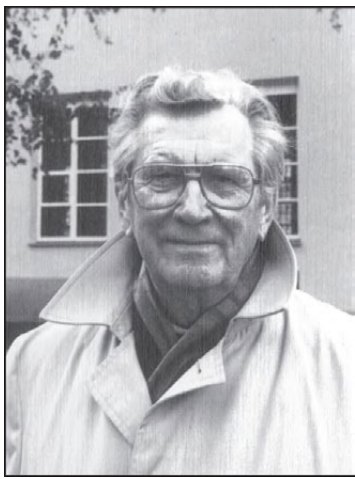
Premijos: Pirmoji premija - 500 JAV dolerių, Antroji premija - 300 JAV dolerių

Konkurso rašinių vertinimo komisija sprendžia paprastą balsų daugumą.

PENKI TAŠKAI SU TRITAŠKIU

Antanas Dundzila

Toks jau Toronte gyvenančio Česlovo Senkevičiaus knygos pavadinimas, “Penki taškai...”, apie ją eis kalba. Tas pavadinimas – man savotiška mįslė, o gal autoriaus gudrybė. Prie jo sukau galvą, tačiau taip ir neišsprendžiau. Morzės abėcėlėje penki taškai reiškia skaitmenį “5”. Tačiau čia, nežiūrint, kad, savo skautavimo jaunystėje Morzės kodą neabejotinai žinojęs knygos autorius taip pavadinęs savo straipsnių rinkinį, pasiliko paslaptis. Na, tiek to: netūpčiojant prie neišspręstų mįslių, trumpai drūtai – apie leidinį, o per jį – ir apie autorių. Leidinys nešabloniškas, spauda besidominčiam skaitytojui įdomus.

Č. Senkevičius

Leidinyje sutelkti 68 Kanadoje leidžiamame savaitraštyje “*Tėviškės žiburiai*” autoriaus vedamieji straipsniai, tiksliau – jų dalis. Tai vieši, visuomeninės tematikos svarstymai, paties autoriaus charakterizuoti mąstymais “apie gyvenimą, įvykius ir žmones”. Kadangi tai vedamieji, jie savaitraščiui reikšmingi: redakcijos nario vedamiesiems juk netaikomas standartinis rankų nusiplovimas apie “nebūtinai reiškiamą redakcijos nuomonę”. Dar ir šiandien Senkevičius būdamas dažnu, sakytume – pagrindiniu vedamųjų autorium, formuluoja “*Tėviškės žiburių*” žurnalistinę liniją. Tad keistoka, kad “Penkių taškų...” metrikoje išvis nepažymėtas leidėjas; o juo nors virtualine prasme galėjo ar net privalėjo būti “*Tėviškės žiburiai*”.

Vedamųjų straipsnių rinkinys mūsų spaudoje yra retas paukštis. Priežasčių čia gali būti visokiausių, tad tokiam knygos žanrui verta pasidairyti kitų pavyzdžių. Vienu iš jų būtų visuomeniškai nusiteikęs Juozo Laučkos (1910 – Vašingtone 1993 mirusio), 1936-1945 Brooklyne ėjusios “*Amerikos*” redaktoriaus, o vėliau “*Amerikos balso*” bei “*Laisvosios Europos*” programų darbuotojo 1992 m. pasirodęs rinkinys. Savo po-

būdžiu ir Senkevičiaus, ir Laučkos knygos panašios, šiandien abi būtų galima vadinti mūsų visuomeniniais dienoraščiais. Laučka, tiesa, savo temose smulkiau į dalykus žiūri ir dažnai čiupinėja atskirų dienų įvykius. Senkevičiaus priėjimas primena astronomą su teleskopu. Jis iš tolo, bendresniais bruožais ryškina, sukonkretina mūsų visuomeninius reiškinius. Laučka pats savo straipsnius surinko ir knygon sutelkė, savo knygai specialiai jų “nedailino”. Senkevičiaus vedamuosius leidiniui atrinko ir knygą redagavo (įvade nepaaiškinta, ką tai reiškia) Vilniuje 2003 m. sustojusio “*Dienovidžio*” Aldona Žemaitytė (irgi neaišku, kodėl).

Senkevičiaus knygoje vedamieji sugrupuoti į tris skyrius: “Atspindžius ir šešėlius” – 10 straipsnių, “Į Lietuvos atgimimą žvelgiant” – 33 ir “Kasdienybės sūkurius ir vingius” – 25. Leidiniui atrinktų vedamųjų laiko skalė apima visą dešimtmetį, pradedant su knygos trečiame skyriuje atsidūrusiais “Žvilgsniu į save” – iš 1986 m. ir baigiant “Kryžkelių motina” – pasirodžiusiu 1996. Beveik visi vedamieji taikyti tiek Amerikai (juk Amerikos žemyno savaitraščiui rašyti, čia ir spausdinti!), tiek Lietuvai. Visi parašyti aiškiai krikščioniškoje dvasioje.

Paprasčiausiai būtų autoriaus straipsnius iliustruoti juose pribarstytomis išvadomis bei “senkevičiškais” aforizmais. Juose, šalia logikos bei ramaus dėstymo, sužiba ir literatūrinis bruožas: “*Išdavikas visada baisesis už okupantą atėjūną*”; arba kad ir ši puiki straipsnio pabaiga (ir įvartis!): “*Kartuvių išdavikams šiandien niekas nestato. Baisėsnė bausmė – vaikščioti gyvam su pasikorusia sąžine*”; “*Bolševikinis milžinas, tapęs ir pabaisa ir klientu*”; “*...laisvė niekada nebuvė kokių nors kompromisų telkinys*”; “*...respublikos vadovams iškyla labai rimtas klausimas: su tauta ar su Maskva?*”; “*...pulkus raudonai padažytų karjeristų..., kurie pagaliau turėtų pradėti normaliai sau duoną pelnytis*”; “*...kad išryškėjo dvi daugumos: Lietuvoje vienokia, išsivijoje kitokia*”; o štai, puiki aliteracija, kai autorius teigia, kad “*...ima suktis ašis, vadinama AŠ*”; “*Visur prieš rinkimus pilami aukso kalnai – po rinkimų dažnai jie virsta peilais*”; ir kt.

Dar kelios paraštinės mintys... Savo vedamuose Sen-

kevičius nesispecializuoja vien visuomeninių receptų rašyme, ne. Štai, rašydamas apie “Blaškomą motina” (1988) jis nesuranda atsakymo į “kaip?”, todėl pabaigoje tik gudriai klausia, “kaipgi kitaip?”. Kantriai “Kortų namelio problemose” (1989) jis svarsto bendravimo ir bendradarbiavimo su okupantu niuansus, nors palieka skaitytojui pačiam vertinti, pvz., vokiečių okupacijos Kubiliūno ir sovietmečio Brazausko pavyzdžius. “Ateitis dabartyje” (1988) kalba apie išeiviją ir Senkevičiui gerai pažįstamą, mielą lietuviškąją skautiją.

Kreipiant dėmesį į knygon patekusių Senkevičiaus vedamųjų datas, charakteringa, kad jie apima 1986-1996 metų laikotarpį, t.y. jų šiandieninis “amžius” siekia nuo 18 iki 8 metų. Kadangi Senkevičiaus vedamuosius skaitome beveik kiekvieną savaitę ir dabar – 2004 metais, tai pasilieka dar viena mįslė, kodėl į rinkinį nepateko ir naujesni rašiniai?

Knygai, kaip kokiom vadovėliui – parinktas didokas šriftas, platoki tarpai tarp eilučių. Su šypsniu galima pastebėti tikrai globalinį knygos leidybinių pastangų akiratį: visa medžiaga redaguota ir tekstas surinktas Vilniuje, bet atspausdinta... Toronte. Šiaip leidinio techninė pusė be priekaištų, užsiliko gal tik viena korektūros klaidelė. Keisčiausias tai tiražas, tik 300 egz. Suprantant, kad išeivijos domėjimasis knygomis yra smukęs, tai lyg sakyti, kad šie vedamieji Lietuvai neįdomus. Jei tai tiesa, čia pasikartotų anksčiau paminėto aforizmo variantas apie dvi skirtingas daugumas – Lietuvos ir išeivijos.

Česlovas Senkevičius – 1921 gimęs skautų vadovas, ne tik skautiškosios bet ir bendrosios mūsų spaudos darbuotojas, net spaustuvės Toronte buvęs dalininkas. Į “Tėviškės žiburių” redakciją įsijungė 1989. nors, kaip matėme, vedamuosius pradėjo rašyti ir anksčiau. Čia minimi “Penki taškai...” autorių atestuoja naujame forume ir akina klausiti: kas jį išaugino, kaip tokiu išaugo Lietuvoje vos tik spėjęs mokytojų seminariją baigti mūsų visuomenės narys? Jei tai lietuviškosios skautybės bent dalinis nuopelnas, tai jis ją visa galva praugo: jis nieko nebeima, o savajai visuomenei kūrybin-
gai tarnauja, “duoda”.

Č. Senkevičius, “Penki taškai...” “Tėviškės žiburiuose” 1986-1996 pasirodę autoriaus vedamieji. Kalbos ir spaudos metams paminėti leidinys, 288

Sofija Džiugienė, vaikų poetas Stasys Džiugas ir Elena Narutienė.

ST. DŽIUGO KNYGA PLAČIAI NUSKAMBĖJO LIETUVOJE

Pernai Vilniuje Lietuvos rašytojų sąjungos leidyklos išleista čikagiečio Stasio Džiugo knyga vaikams “Kiškis neša dovanų” susilaukė nemažo atgarsio Lietuvos spaudoje.

Mus pasiekė bent pora recenzijų apie šį leidinį, kurių ištraukomis čia norime pasidalinti su skaitytojais. “*Literatūros ir meno*” savaitraštyje (2004 m. liepos 16 d.) Paulina Žemgulytė savo ilgą recenziją pradeda taip: “Stasio Džiugo knyga vaikams “Kiškis neša dovanų” – dar vienas tėvynėn grįžtantis svečiose šalyse sukurtas literatūros puslapis. Rinkinin sudėti anksčiau spausdinti bei į kitas knygeles neįėję eilėraščiai ir dvi pasakos. Stasys Džiugas Lietuvos vaikams nėra žinomas autorius, tačiau ši, pirmoji, pažintis turėtų būti maloni.”

Plačiai apžvelgusi knygoje eilėraščius, P. Žemgulytė užsimena ir jos pabaigoje spausdinamas dvi pasakas – “Keturi vaikai” ir “Karalius vėjas”.

“Nors pasakose tarytum nėra nieko naujo tačiau taip gali pasirodyti tik iš pirmo žvilgsnio. Gal autorius tyčia taip sugalvojo, kad vaikai skaitydami iškart patektų į jiems pažįstamą pasakos pasaulį. Iš tikrųjų žavi šių pasakų išmonė, sugebėjimas originalia spręsti konfliktą, atskleisti savitą požiūrį gamtos reiškinius bei atvirai nedemonstruojama didaktika, taurios moralės nuostatos.”, - rašo recenzentė.

O savo apžvalgos pabaigoje ji dar pastebi, kad knyga gražios išvaizdos, ją puošia nuotaikingos, tekstui vykusiai pritaikytos, V. Stančikaitės iliustracijos.

RAŠĖ IR “GIMTASIS ŽODIS”

Dar ilgesnę recenziją atspausdino žurnalas “*Gimtasysis žodis*” (2004 m. Nr.8). Jame su šia knyga skaitytojus supažindina Vytautas Rakauskas, kuris plačiai išnagrinėjo St. Džiugo eilėraščių tematiką ir davė trumpų ištraukų.

Apžvalgoje recenzentas šiek tiek pažvelgė ir į patį knygos autorių, rašydamas:

“Dar kūrybinio kelio pradžioje už konkursinius rašinius laimėjęs tris premijas ir tuo metu jau žymaus poeto Bernardo Brazdžionio paskatintas S. Džiugas pasirinko vaikų literatūros kryptį ir jos laikosi visą gyvenimą. 1944 m., vengdamas bolševikų, nuo kurių 1940 m. nukentėjo, atsidūręs Vokietijoje, vėliau (1949) JAV, poetas kūryba visų pirma reiškė tėvynės ilgesį...”

Toliau V. Rakauskas taip pastebi: “Taisyklinga, gražia kalba parašyti S. Džiugo eilėraščiai skambūs, dainingi, todėl patriotiniu turiniu ir vaizdinga lengva forma patraukė išeivijos kompozitorius. Daugiau kaip dešimčiai šių eiluotų kūrinių jie (J. Bertulis, M. Pečiulis, P. Matekūnas, V. Vinikaitis) yra sukūrę melodijų, kai kuriems sukurta net po dvi.

Skaidrus lyg saulės peršviestas, kupinas pavasario ilgesio, nusibodus vaikams per žiemos šalčius troboje tūnoti, “Laukiu saulutės”, kurį norėtusi visą cituoti, “Pūsk, vėjeli, nuo Atlanto”, “Pamiegok, sūneli...” ir gal dar ne vienas talentingai sukurtas šio poeto eilėraštis, manyčiau, gali būti laikomi vaikų literatūros klasi-
ka, tačiau ne tokia, kuri guli apdulkėjusi lentynoje, o įėjusia į literatūrinę apyvar-
tą. Vilios, kad vaikai, jų mokytojai ir tėveliai į šią poeziją įsi-
jaus, ją pamils, nes ji jauna, kaip ir jauni skaitytojai, kuriems pirmausia yra skirta.” Čia dar pacituosime jos pabaigą. “Reikia džiaugtis, kad likimo išblaškytų mūsų rašytojų ir kitų menininkų kūryba grįžta į svajotus, sapnuotus namus – Tėvynę, nes tik jai šis turtas priklauso ir daro tautiečiams teigiamą dvasinį poveikį.

Baigdamas šias savo mintis, norėčiau pritarti vaikų literatūros tyrinėtojo prof. Vinco Aurylos nuomonei apie rašytojo Stasio Džiugo kūrybą: “O, kad dažniau tokių literatūros dovanų Lietuvos vaikams!” (Gerus darbus tėvynei darąs // Rubinaitis, 2000, Nr. 1.)”

(Nukelta į 11 psl.)